ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΦΥΛΛΟ 2

Η ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ	«Νυχτερινὲς συμφωνίες»
Μ. ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ	Ε. Ποὲ «Ἀνναμπέλα-Λῆ»
Μ. ΣΙΓΟΥΡΟΣ	«Ἡ Ἀγάπη τῆς Πεταλούδας»
Γ. Κ. ΣΤΑΜΠΟΛΗΣ	Ὠδὴ γιὰ τὴ Χαρὰ»
Τ. ΑΓΡΑΣ	«Στιγμὲς»
Β. ΛΙΑΣΚΑΣ	«Ἀπλότης»
Σ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ	«Θεοκρίτου Κῶμος»
Κ. ΑΛΕΠΗΣ	P. De Rosard «Θάνατος ἑνὸς παιδιοῦ»
Γ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ	Δαυὶδ καὶ Γολιὰθ»
Γ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ	Μ. Ζοσένκο «ὁ Ξένος»
Ο. ΠΕΡΑΝΘΗΣ	«Ἡ θλίψη»
Α. ΦΩΝΕΑΣ	«Μεθυσμένες Κουβέντες»
Β. ΚΛΕΙΔΑΣ	εΣτὸν Α. Μαμμέλη»
Μ. ΛΥΓΙΖΟΣ	«Χινοπωρινὴ Συμφωνία»
Γ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ	«Τὸ Πατρικό μου τὸ Σπιτάκι»

Κριτικὴ τοῦ Βιβλίου

Μ. ΧΑΝΝΟΥΣΗΣ Θ. ΞΥΔΗΣ

ΑΘΗΝΑ
ΔΡΑΧ. 5

ΜΑΡΤΗΣ 5
1936

Συνδρομαί:

Ἐσωτερικοῦ : Δραχ. 100.— Ἐξαμηνος 50.—
Ἐξωτερικοῦ : Λιρ. 1]2

Σημείωση:

Ἡ ἀργοπορία τοῦ φύλλου —ἀφτὸ γιὰ δικαιολογία— ὀφείλεται σὲ μερικὲς δυσκολίες ποὺ συναντήσαμε.

Ἀπὸ τὸ ἐρχόμενο φύλλο ἡ « Νέα Ἐποχὴ » ἐντελῶς ἀνακαινισμένη, μὲ παληοὺς καὶ νέους συνεργάτες, θὰ βγαίνη στὴν ὥρα της, καὶ θὰ σημειώση σταθμὸ στὰ φιλολογικὰ χρονικὰ τοῦ τόπου μας.

Η. « Ν. Ε. »

Σημείωση:

Στὰ γραφεῖα πουλιῶνται καὶ ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν τὰ παρακάτω βιβλία :

Μ. Τσιριμώκου : «Οἱ ὧρες τοῦ ἀπομεσήμερου» δραχ. 25 καὶ τὰ «Τραγούδια Πόνου» δραχ. 25.

Ἠλία Βουτιερίδου : « Μυστικὴ Ζωὴ » ποιήματα δραχ. 15 Ζουάνα « τραγωδία μονόπραχτη, δρ. 5 « Ὀρφικὰ » τραγούδια, δρ. 15.

Η ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ : **Μ. ΚΟΥΡΜΟΥΛΗΣ** ΔΑΙΔΑΛΟΥ 10

ΝΥΧΤΕΡΙΝΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ

Α! σὰν αὐτὸ τὸ φύλλο τὸ ξερὸ
Φθινόπωρο καὶ μὲ νὰ μ' εἶχες πάρει.
Τόσα λουλούδια καὶ χαμένα ἀπὸ καιρὸ!
Σ' αὐτὴ μέσα τὴ νέκρα τοῦ Γεννάρη
Καινούργιαν ἄνοιξην ἐγὼ δὲν καρτερῶ.
Εἶπε : κι' ἀστράψαν γύρω του οἱ ἄνθοι
Καὶ κελαδήσαν τὰ πουλιὰ στὸ περιβόλι.
Καὶ βρέθηκαν μικροί, μεγάλοι, ὀρθοὶ
Ζωντανεμένοι οἱ πεθαμένοι του ὅλοι.
Καὶ μὲ χαρὲς καὶ γέλοια τὸν ἐπήρανε
Καὶ ὁ κῆπος μὲ ῥοδόσταμα τὸν μύρανε.

***

Ἡ νύχτα μὲ τὸ μαῦρο της μαντύα,
Τὸν ἀστροκεντημένο στὰ μαντεῖα
Μπαίνει καὶ τοὺς πιστούς της διαφεντεύει.
Καὶ τοὺς μιλᾶ μέσα σ' ἀντίφεγγα κι' ἐρέβη
Σύμβολα ἀλληγορικὰ σὰν τὴ Πυθεία
Τ' ἀνθρώπινα ἐξυψῶντας καὶ τὰ Θεῖα.
Κι' ὅταν ἔρχεται ἡ ὥρα πιὰ νὰ φύγει
Στ' ἀργοξημέρωμα οἱ πιστοί της πολὺ λίγοι
Σὰν ἀπὸ νεκροφάνεια νὰ ξυπνῆσαν
Ἀναρωτιοῦνται τάχα ποῦ νὰ ἦσαν;

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

Ε. ΠΟΕ

ΑΝΝΑΜΠΕΛΑ ΛΗ

Εἶναι καιρός, εἶναι καιρὸς πολύς,
σὲ βασίλιο στὴ θάλασσα κοντὰ
μιὰ κόρη ἔζοῦσε νιά, ποὺ τὴ γνωρίσατε πολλοὶ
μὲ τ' ὄνομά της 'Ανναμπέλα Λή.
Κ' ἡ κόρη εἶχε μιὰ σκέψη μοναχὰ
πῶς ἀπὸ μένα ν' ἀγαπιέται καὶ νὰ μ' ἀγαπᾶ.

***

Ἤμουν παιδί, κ' ἦταν κι αὐτὴ παιδὶ
στὸ βασίλιο στὴ θάλασσα κοντά.
'Αλλ' ἀγαπιόμαστε μὲ ἀγάπη ἀπ' τὴν 'Αγάπη πιὸ πολλή
ἐγὼ κ' ἡ 'Ανναμπέλα Λή,
μὲ ἀγάπη, ποὺ τὰ Σεραφὶμ τὰ φτερωτὰ
στὸν οὐρανὸ μᾶς ζήλεψαν κ' ἐμὲ κι' αὐτή.

***

Γι' αὐτὸ τὸ λόγο—πάει καιρὸς πολὺς—
στὸ βασίλιο στὴ θάλασσα κοντά
σύγνεφο ἀγέρα ρίχνει καὶ παγώνει
τὴν ὄμορφη 'Ανναμπέλα Λή.
Τότε οἱ γονοί της ἤρθανε οἱ ἀρχοντικοὶ,
καὶ μοῦ τὴν πῆραν καὶ τὴν πήγανε μακριὰ,
καὶ σ' ἕνα μνῆμα τὴν ἐκλείσανε βαθιὰ
στὸ βασίλιο στὴ θάλασσα κοντά.

***

Οἱ ἄγγελοι στὸν οὐρανὸ δὲν ἦταν σὰν κ' ἐμᾶς
εὐτυχισμένοι καὶ μᾶς ζήλεψαν πολύ.
Κι αὐτή 'ναι ἡ ἀφορμή, τὴν ξέρουνε καλὰ
στὸ βασίλιο στὴ θάλασσα κοντά,
πούρριξε ἀγέρα σύγνεφο πολὺ
καὶ πάγωσε, καὶ σκότωσε τὴν 'Ανναμπέλα Λή.

***

Μὰ στάθηκε ἡ ἀγάπη μας πολὺ πιὸ δυνατὴ
ἀπ' τὴν ἀγάπη τῶν πιὸ γέρων ἀπὸ μᾶς—
κι ὅσων πιὸ φρόνιμ' ἦταν ἀπὸ μᾶς—
κι οὔτε ποτὲς οἱ ἄγγελοι στὸν οὐρανὸ ψηλὰ,
οὔτε κ' οἱ δαίμονες ποτὲ στὴ θάλασσα βαθιὰ
θὰ τῆ χωρίσουν τὴν ψυχή μου ἀπ' τὴν ψυχὴ
τῆς ὄμορφης τῆς 'Ανναμπέλας Λή.

***

Κάθε φεγγάρι σὰ φεγγοβολεῖ
νειρεύομαι τὴν 'Ανναμπέλα Λὴ,
καὶ βλέπω στ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ τὰ μάτια τὰ λαμπρὰ
τῆς ὄμορφης τῆς 'Ανναμπέλας Λὴ.
Κ' ἔτσι ὅλη νύχτα βρίσκομαι στὸ πλάϊ μὲ τὴν καλή μου
τὴν ἀκριβή μου τὴ νυφούλα, τὴ ζωή μου,
μέσα στὸ μνῆμα της στή θάλασσα κοντὰ,
μέσα στὸν τάφο της στή θάλασσα κοντά.

μετ. ΜΑΡΚΟΣ ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ

ΗΑΓΑΠΗ ΤΗΣ ΠΕΤΑΛΟΥΔΑΣ

—Ποῦ φέβγεις, πεταλούδα πλανεμένη,
καὶ ἀνάλαφρη στὸ φῶς γοργοπετᾶς ;
ποιὸ ρόδο τὴν ἀάγπη σου προσμένει ;
'Εδῶ κι' ἐκεῖ, γυρίζεις μεθυσμένη
καὶ τὶς ψυχὲς τῶν μύρων χαιρετᾶς. . .

***

Πῶς μοιζουνε μὲς στῆς ζωῆς τὴν πάλνη
τ' ὄνειρό σου κι' ὁ πόθος μου ὁ κρυφός !
λίγες ὧρες περνοῦν. . . κι' ἡ Νύχτα φτάνει. . .
Ὅμως ἡ ἀγάπη θέλει νὰ πεθάνει
δοξασμένη μὲς στῆς χαρᾶς τὸ φῶς !

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΩΔΗ ΓΙΑ ΤΗ ΧΑΡΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

(Ἀπόσπασμα)

Τὸ δίκηο μόνο δέχεται ἡ ζωὴ
καὶ τὴν πικρὴ καὶ ματωμένη ἀλήθεια
τ' ἄδικο, ἂς σέρνεται. δὲν τὸ εὐνοεῖ
μ' ἄγνὴ βοήθεια.

Θέληση κ' αἴσθημα καὶ πλέριος νοῦς
στὴν ἀρετὴ μονάχα παραστέκουν
ἀνώτερες χαρὲς τοὺς ταπεινοὺς
δὲν τοὺς συμπλέκουν.

Τὴν εὐτυχία μονάχοι τους θὰ βροῦν
οἱ ἄνθρωποι μ'ἀγάπη ὅταν θελήσουν
κι'ἂν θέλουν μὲ κακία δὲν τὸ μποροῦν
ποτὲ νὰ ζήσουν.

Ἄχ τί γλυκὰ νὰ λάμπῃ στὴν ψυχὴ
τῆς εὐτυχίας τερπνὰ τὸ χαμογέλιο
γύρω κανένας νὰ μὴ δυστυχῇ,
τί ὄνειρο τέλειο!

***

Ποῦ θὰν τὴ βρῇς ἀλλίτερη χαρὰ
παρὰ βαθειὰ στ' ἀνθρώπου τὴ λαχτάρα
ποιός θὰ σταθῇ σὲ μιά σου συμφορὰ
σὲ μιὰ κατάρα;

Σκέψου, ἄνθρωπε: τί μαῦρο ποὺ μπορεῖ
τί τραγικὸ τὸ τέλος σου μιὰ μέρα
νὰ βγῇ, κι' ὅμως τὸ πᾶν ν' ἀδιαφορῇ
πέρα γιὰ πέρα.
Μ'ἀγάπη ὅμως, μὲ πόνο, μὲ καϋμὸ
τὸν τρόμο τους μποροῦν νὰ θεραπέψουν
ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καὶ ναῦρουν λυτρωμὸ
σ' αὐτὸ ἂν πιστέψουν.

Ἄχ τί γλυκὰ νὰ λάμπῃ στὴν ψυχὴ
τῆς εὐτυχίας τερπνὰ τὸ χαμογέλιο
γύρω κανένας νὰ μὴ δυστυχῇ,
τί ὄνειρο τέλειο!

(Ἀπ' τὴν «Κοινωνικὴ Συμφωνία» ποὺ ἑτοιμάζεται)

Γ. Κ. ΣΤΑΜΠΟΛΗΣ

ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΟΓΙΑΤΖΗ

"ΣΤΙΓΜΕΣ" (ποιήματα)

Μελέτη

Ἡ δεύτερη ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ κ. Βογιατζῆ, οἱ «Στιγμές»,—ἡ μισὴ ἀπὸ τὴν πρώτη, τὰ «Παραπονετικὰ Χαμόγελα»,—εἶναι ἐννέα ὅλα-ὅλα ποιήματα, τυπωμένα σὲ ἕνα φυλλάδιο σχήματος 16ον, σύμφωνα μὲ τὴν ὁμολογουμένως κακὴν αὐτὴ συνήθεια τῶν νέων, ποὺ κοντεύει, τελευταία νὰ καθιερωθῇ. Ἀλλ' ἂν τὸ πάχος τοῦ βιβλίου ὠλιγόστεψε, τὸ ποιητικὸ ὅμως αἴσθημα τοῦ στιχουργοῦ νομίζω ὅτι δὲν ὠλιγόστεψε καθόλου, καὶ μάλιστα ὅτι περισσότερο δυνάμωσε. Γιατὶ ἀντέχει τώρα νὰ ξαπλωθῇ σὲ πλατύτερον κύκλο θεμάτων, ἀντέχει ἀκόμη νὰ μεταχειρισθῇ καὶ θέματα ρεαλιστικὰ καὶ σατυρικά, χωρὶς νὰ ξεπέση, ἀντέχει τέλος νὰ δουλεύη δεκαπεντασύλλαβο στίχο τῆς καλῆς ἐποχῆς, ποὺ δὲν χαλᾶ σχεδὸν πουθενὰ. Ὁ κ. Βογιατζῆς, Πειραιώτης ἄλλοτε, ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Λάμπρου Πορφύρα, γνώριμός του καὶ θαυμαστής του, καὶ νομίζω ὅτι τὸν δεκαπεντασύλλαβο μὲ τὶς σταυρωτὲς ὁμοιοκαταληξίες, τὸν ἐκληρονόμησε ἀπὸ τὸν διδάσκαλό του. Ὅσο γιὰ τὰ θέματά του, ἴσως ν' ἄρχισε, καὶ σ' αὐτά, ἀπὸ κεῖ. Σήμερα ὅμως εἶναι πρωτότυπος, ἢ τούλάχιστον προσωπικός. Δὲν μιμεῖται κανένα.

Μέσα στὰ ὀλίγα αὐτὰ ποιήματα καθρεφτίζεται ἡ ψυχολογία τοῦ ἐφήβου, ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ ἔρχεται σὲ οὐσιαστικὴν ὁπωσδήποτε ἐπαφὴ μὲ τὴν πραγματικότητα: κρᾶμα ἀπαγοητεύσεως, ἴσως ὑπερβολικῆς, καὶ συγχρόνως ὑπεροψίας, ποὺ ἐκδηλώνεται μὲ σαρκασμοὺς ἢ μὲ ἀφορισμούς. Ὁ νέος νομίζει ὅτι τὰ ἔμαθε κιόλας ὅλα, καί, μόλις διδαγμένος αὐτὸ θέλει κιόλας νὰ διδάξη. Κριτικὴ λοιπὸν τοῦ περιβάλλοντος καὶ αὐτοκριτική. στὴν ὁποία πολὺ λίγα ἀπὸ τὰ ὡραῖα πράματα ἀντέχουν: οὔτε ἡ ποίησις, οὔτε ὁ ἔρως, οὔτε τὸ ἰδανικό, οὔτε ἡ φιλία, οὔτε ἡ δόξα, οὔτε ἡ φύσις... Καὶ ὅμως! καὶ ὅμως! Ἀφοῦ εἶν' ἔτσι, γιατὶ ὁ κ. Βογιατζῆς σταματᾶ καὶ περιγράφει διεξοδικὰ αὐτὰ τὰ φαινόμενα καὶ τὰ πράματα καὶ τὰ αἰσθήματα ποὺ σαρκάζει; γιατὶ τὰ ποιητικὰ ἐπίθετα; γιατί, στὸ σύνολό του, τὸ ὕφος τὸ ποιητικό; Χαριτωμένη σπουδαιοφάνεια! Ὄχι. Ὁ ποιητὴς τῶν «Στιγμῶν» πιστεύει κατὰ βάθος, σὲ ὅσα ἐπίστευε. Καὶ τὰ πιστεύει καθαρώτερα τώρα, ἴσως ἐλεύθερα ἀπὸ μερικὲς ὑπερβολὲς καὶ πλάνες, ἀλλὰ τὰ πιστεύει ἡρωϊκώτερα κι' ἀποφασιστικά.

Δὲν ξέρω ἂν γίνωμαι κι' ἐγὼ ὑπερβολικός, ἀλλ' αὐτὴ τὴν ψυχολογικὴ εὐχαρίστηση, αὐτὴ τὴν ψυχολογικὴ ἀπόλαυση θὰ ἔλεγα, μοῦ δίνουν οἱ λέξεις «Στιγμές».—Στὴν ἔκφρασή τους ὅμως τὰ περισσότερα ποιήματα εἶναι ἄταχτα καὶ συγκεχημένα. Ἀλλὰ ποτὲ ρηχὰ κι' ἀντιποιητικά. Μὲ κάποια προσοχή, τονίζοντας κάπου-κάπου μερικὲς λέξεις περισσότερο ἀπὸ τὶς ἄλλες, βάζοντας στὴ θέση κάποιου οὐσιαστικοῦ ἕνα κυριολεκτικώτερο συνώνυμο,—ἡ ἀκρίβεια τῆς φράσεως ἔρχεται στὸν τόπο της, καὶ ὄχι σπανίως παρουσιάζει καὶ κάποιο βάθος.... Παραδείγματος χάριν: Ἕνας στίχος τοῦ κ. Βογιατζῆ λέγει:

«Τὰ μάτια, μαῦρα ἢ γαλανά, ἐντός σου ἂς μὴ μιλοῦν.
Τὴν ἐπιφάνεια βλέπουνε μονάχα τοῦ ἑαυτοῦ σου.
Μπορεῖ νὰ λάμπουν κάποτες, μὰ πάντα λησμονοῦν
Νὰ σταματήσουν στὶς μοιραῖες σελίδες τοῦ γραφτοῦ σου».

Αἰσθάνεται κανεὶς ὅτι κάτι λείπει—ἢ μάλλον ὅτι κάτι περισσεύει—γιὰ νὰ εἶναι σύμμετρη ἡ στροφὴ γιὰ νὰ παρουσιάζεται ἡ κατανόησή της ἄμεση. Λοιπόν, ναί, ὅταν ἀπὸ τὸ πρῶτο στίχο σβυσθοῦν τὰ ἄρθρα, ὅταν ἡ «ἐπιφάνεια» τοῦ δευτέρου στίχου τονισθῇ περισσότερο ἀπὸ τὶς ἄλλες λέξεις, ὅταν τὸ «λησμονῶ» τὸ πάρη κανεὶς γιὰ «προσκρονῶ» ἢ «ἀδιαφορῶ», ἢ «δὲν καταδέχονται», τότε τὸ νόημα γίνεται σαφές: «Ἂς μὴν ἔχουν καμμιὰν ἀπήχηση ἐντός σου τὰ μάτια τῆς γυναικός, γιατὶ κιόλας μόνα τους σταματοῦν στὴν ἐπιφάνεια τοῦ εἶναι σου—στὰ πλούτη σοῦ, στὴ δύναμή σου, στὴν ὁμ-

μορφιά σου, στὴν κοινωνική σου ἀξία. Εἶναι λαμπρά, βέβαια. ἀλλὰ μὴν περιμένεις πῶς θὰ σταθοῦν γιὰ πολύ, ἐπάνω στὰ σημεῖα ἐκεῖνα τῆς ὕπαρξής σου, πού, ἀνοιχτὰ ἀκόμη, εἶναι τὰ κρίσιμα γιὰ τὴ μοῖρα σου».

Δὲν ἔχω τὴ φιλοδοξία νὰ γίνω ὁ «ἐξηγητὴς» τοῦ κ. Βογιατζῆ. Ἂν δίνω ἕνα παράδειγμα σάν τὸ παραπάνω, τὸ κάνω γιὰ νὰ προλάβω μερικούς, πρὸ πάντων ἀπὸ τοὺς συνομηλίκους του, ποὺ θὰ εἰποῦν ὅτι δὲν τὸν καταλαβαίνουν. Τὸ κάνω ἀκόμη γιὰ νὰ δείξω ὅτι καὶ ἀφοῦ γίνουν νοητὰ τὰ ποιήματα τοῦ συναδέλφου τους δὲν χάνουν τίποτε ἀπὸ τὴν ὡραιότητά τους, ὅση τοὐλάχιστον ἔχουν ἀπὸ τὴν ἀρχή. Ἀλλὰ ὅμως, καὶ ὕστερ' ἀπ' αὐτό, μοῦ ἀπαντήσουν ὅτι τὰ φανερὰ αὐτὰ νοήματα τοὺς φαίνονται ἀνιαρὰ καὶ πολλὲς φορὲς εἰπωμένα, δὲν ἔχω νὰ προσθέσω ἄλλο τίποτε.... παρὰ μόνο τοῦτο : ὅτι τὶς πιὸ ἁπλὲς καὶ τὶς χιλιοακουσμένες ἀλήθειες, ἔρχεται στιγμὴ ποὺ τὶς ἀ ν α κ α λ ύ π τ ο μ ε, στὴ ζωή, ὡσὰν νὰ μὴν ὑπῆρχαν ποτὲ πρίν : καὶ μᾶς φαίνονται τότε μοναδικὲς στὴ μεγαλοφυΐα τους ! Νομίζω ὅτι κάθε ποιητὴς δὲν κάνει τίποτε περισσότερο, παρὰ νὰ λέη καὶ νὰ ξαναλέη τὶς ἀλήθειες αὐτὲς ποὺ ἀνακαλύπτει. Τὶς ἀνακαλύπτει ὅμως πραγματικῶς ; ἢ ἁπλῶς τὶς ξαναλέει ; Ἰδοὺ τὸ ζήτημα ! Γιὰ τὸν κ. Βογιατζῆ ἐγὼ πιστεύω τὸ πρῶτο.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΑΠΛΟΤΗΣ

Αὐγὴν αὐγὴ θὰ ξεκινῶ μένα λευκὸ λουλούδι
στὰ χέρια μου, ὡς σύμβολο κάποιας χαρὰς ἁγνῆς
τὰ βήματά μου θ' ἀντηχοῦν γλυκὰ καθὼς τραγούδι
λὲς, καὶ κινῶ καταχτητὴς μιᾶς χώρας μακρυνῆς.

***

Θὰ κάνει μιὰν ἐξαίσια τοῦ φθινοπώρου ἡμέρα
Καὶ οἱ ἄνθρωποι στὸ δρόμο τους θὰ χαιρετιοῦνται ἁπλοὶ
Κι' ἡ ἀχτῖνα ὅπως θὰ γλυστρᾶ ζεστὴ ὡς ἐδῶ πέρα
θὰ μοῦ χρυσώνει σπάταλα τὴ νέα κεφαλή.

***

Ὕστερα, ἀγνάτια θὰ θωρῶ, στὸ γέρσημο τοῦ ἡλίου
τὰ νέφη νὰ φωτίζοντσι φαντασμαγορικὰ
κι' ἀργὰ νὰ πέρνουν τὴν μορφὴ παραμυθένιου πλοίου
ποὺ πλέει σὲ κάποιες θάλασσες ἀπ' ἄνθη ἐξωτικὰ

***

Κι' ὅπως τὸ τραῖνο θὰ περνᾶ μπροστὰ μου φευγαλέο
Θὰ σβύνουν ὅλα γύρω μου σ' ἕνα λευκὸ καπνὸ
ἔτσι θὰ φεύγει ἡ ἡμέρα μου, ἤρεμα, ἁπλᾶ, κι' ὡραῖα
μέσα σ' ἀγνώστους ἄγνωστος. θὰ ζῶ καὶ θὰ περνῶ.

Β. Λιάσκας

ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ ΚΩΜΟΣ

(ΕΙΔΥΛΛΙΟ III)

Γιὰ τὴν Ἀμαρυλλίδα μου θὰ κάνω πατινάδα.
Βόσκουν οἱ γίδες στὸ βουνὸν ὁ Τίτυρος τὶς βόσκει.
Ἄει, βόσκησέ τες Τίτυρε καὶ σύρε τες στὴ βρύση
κι' ἀπ' τὸ βαρβάτον τράγο μου τὸ Λιβυκὸ φυλάξου,
φυλάξου μὲ τὰ κέρατα μὴ μπὰς καὶ σὲ κουντρήσῃ.

Ὦ Ἀμαρυλλίδα μου γλυκειά, πές μου, γιατὶ δὲ βγαίνεις
ἀπ' τὴ σπηλιά σου νὰ μοῦ εἰπῆς ναρθῶ ; Μή μοῦχεις κάκια,
ἢ ἀπὸ κοντὰ σοῦ φαίνουμάι πατσουρομύτης φῶς μου ;

Νὰ τὸ μαδήσω τ' ὄμορφο στεφάνι θὰ μὲ κάνῃς,
Ἀμαρυλλίδα ἀγάπη μου, πῶχω γιὰ σένα πλέξει
μὲ μυρωμένα σέλινα καὶ πέταλλα λαδάνου.

Ἀχ, δὲ μ' ἀκοῦς ; Ἀλλοίμονο τί ἔχω νὰ πάθω ὁ δόλιος.
Νά, δέκα μῆλα σοῦφερα. Κοίταξε, τάχω κόψει
ἀπ' τὴ μεριὰ ποὺ μοῦχεις πεῖ κι' αὔριο θὰ φέρω κι' ἄλλα.

Δὲς τῆς καρδιᾶς μου τὸν καημόν. Ἂς ἤτανε νὰ γίνω
βομβολαλοῦσα μέλισσα μέσ' στὴ σπηλιά σου νᾶρθω
γιὰ νὰ χωθῶ μέσ' στὸν κισσό, στὴ φτέρη ποὺ σὲ κρύβει.

Τώρα τὸν ἔχω μάθει πιὰ τὸν Ἔρωτα, Εἶνε, ἀλήθεια,
σκληρὸς θεός. Τὸν βύζαξε λιοντάρι. Ἀναστημένος
στὸ λόγγο εἶνε ἀπ' τὴ μάννα του. Μοῦ καίει τὰ σωθικά μου.

Ὦ σὺ ποὺ τὰ ὄμορφα θωρεῖς, πετρα εἶσαι ; ὦ μαυροφρύδα
ἀγκάλιασέ με τὸ γιδάρη, ἕνα φιλί σου δός μου,
ὡς καὶ τὰ κούφια τὰ φιλιὰ περίσσιαν ἔχουν γλύκα.

Θὲ νὰ γδυθῶ καὶ θὰ ριχτῶ στὰ κύματα ἀπ' τὸν βράχον
αὐτὸν ὅπου ὁ Ὄλπις ὁ ψαρᾶς παραφυλάει γιὰ τόννους·
κι' ἂν δὲν πεθάνω, μὰ κι' αὐτὸ θὲ νὰ σ' εὐχαριστήσῃ.

Τώμαθα πῶς δὲ μ' ἀγαπᾶς. Ἀρώτησα ἕνα φύλλο

τῆς παπαρούνας ; τόκρουσα μέσ' στ' ἁπαλό μου χέρι
κι' ἔσκασε κεῖνο κ' ἔλυωσε δίχως νὰ τρίξῃ διόλου !

Ὡς κ' ἡ κοσκινομάντισσα τοῦ Γραίου ἡ κόρη, ἐκείνη
ποὺ πέρασε πρωτήτερα σταχολογώντας, μούειπε
πὼς χάνουμε γιὰ σὲ—μά σὺ μήτε μὲ λογαριάζεις.

Μιὰ γίδα μπιμπαρόμαννα λευκὴ σούχω φυλάξει·
τοῦ Μέμνωνα ἡ μελαχροινὴ κοπέλλα, ἡ ἀργαλίστρα
μοῦ τὴ ζητάει. Σὰ δὲ μὲ θὲς καὶ γὼ θὰν τῆς τὴ δώσω.

Τὸ μάτι αὐτό μου τὸ δεξὶ λαγγεύει. Μὴν περάσῃ
καὶ τὴν ἰδῶ ; Θὰ γείρω ἐδῶ στὸ πεῦκο τραγουδῶντας
κι' ἴσως μοῦ ρίξῃ μιὰ ματιά. Πέτρινη πιὰ δὲ θὰ εἶνε.

Ὁ Ἱππομένης θέλοντας νὰ πάρῃ τὴν παρθένα
στὸ τρέξιμο παράβγηκε· κρατώντας μῆλα. Ἀμέσως
ἡ Ἀτλάντη βλέποντας τὸ νιὸν ἐξετρελλάθη.

Ἀπὸ τὴν Ὄθρυ ὡς ἔφερε στὴν Πύλο ὁ Μελαμπόδης
ὁ μάντις τὸ κοπάδι του, στοῦ Βίαντα τὶς ἀγκάλες
ρίχτη ἡ γλυκειὰ τῆς γνωστικιᾶς Ἀλφεσιβρίας ἡ μάννα.

Ἀλλὰ κι' ὁ Ἄδωνις ποὺ ἀρνιὰ πάντα ἔβοσκε στὰ ὄρη
δὲν ἔκαμε ἀπ' τὸν ἔρωτα τρελλὴ τὴν Ἀφροδίτη
τόσο ποὺ ἀκόμα καὶ νεκρὸ τὸν ἔσφιγγε στὰ στήθη ;

Ζηλεύω ἀγάπη μου κι' αὐτὸν ποὺ ἀξύπνητα ἐκοιμήθη
τὸν Ἐνδυμίωνα, καθὼς καὶ τὸν Ἰασίωνα πώχει
τόσα χαρεῖ ὅσα οἱ βέβηλοι να μάθετε δὲν πρέπει.

Ἄχ, τὸ κεφάλι μου πονεῖ μὰ δὲ σὲ νοιάζει ἐσένα.
Θὰ πάψω πιὰ νὰ τραγουδῶ. θὰ πέσω χάμου, νἄρθουν
οἱ λύκοι νὰ μὲ φᾶν, νὰ ἰδῇς ἐσὺ καὶ νὰ πιῆς μέλι.

Μεταφραστὴς ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

PIERRE DE RONSARD

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΕΝΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ

Ὅπως τὸ Μάη βλέπει κανεὶς τὸ ῥόδο στὸ κλωνάρι
καὶ τὴν ὡραία τὴ νιότη του, τὸ πρῶτο ὅταν ἀνθίζει,
νὰ κάνῃ, μὲ τὸ χτυπητὸ τὸ χρῶμα του ζηλιάρη
τὸν οὐρανό, στὰ δάκρυά της ἡ Αὐγὴ σὰν τὸ ποτίζει:

Στὰ πέταλά του ὁ Ἔρωτας γέρνει ἁπαλὰ κι' ἡ χάρη
καὶ μὲ τὰ μῦρα του δεντρὰ καὶ κήπους πλημμυρίζει·
Μὰ ὅταν τὸ δείρῃ εἴτε ἡ βροχὴ εἴτε ἡ πολλὴ τὸ πάρει
ζέστη, χλωμὰ τὰ φύλλα του, πεθαίνοντας, σκορπίζει.

Ἔτσι κι' ἐσύ, στὴν πρώτη σου καὶ νεανικὴ φρεσκάδα,
ὄντας ἡ γῆς κι' ὁ οὐρανὸς τὴν ἄξιά σου ὀμορφάδα
τιμοῦσε, ἡ Μοῖρα σ' ἔσβυσε καὶ στάχτη εἶσαι πιὰ χάμου.

Γιὰ ξόδι σου, τὰ αἱματωμένα δέξου δάκρυά μου,
τὸ γάλα, τὸ πανέρι αὐτό τὰ λούλουδα μαζί σου,
ὥστε, νεκρὸ καὶ ζωντανό, ῥόδα νἆν' τὸ κορμί σου.

ΚΟΥΛΗΣ ΑΛΕΠΗΣ

ΔΑΥΙΔ ΚΑΙ ΓΟΛΙΑΘ

(ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΡΟΜΩΝ)

Ὀχτὼ ὧρες τὸν χειμῶνα καὶ δέκα τὸ καλοκαῖρι δουλεύει ὁ «σκιροθραύστης». Ἀλέθει τὴν πέτρα καὶ δίνει τὴν κάθε μέρα ἕνα πεντακοσάρικο σκέτο-νέτο στ' ἀφεντικό του.

Ἐκεῖ κατὰ τὸ ζερβὶ τοῦ ἁμαξητοῦ ποὺ τραβάει γιὰ τὶς φάμπρικες, ἡ γῆς σκαρπάρει χαμηλώτερα καὶ σχεδιάζει μιὰ τρίγωνη πλατωσιὰ ἀνάγλυφη ἀπ' τὴ μιὰ τὴ μεριά. Ἄλλοτε ἤτανε χωραφάκι, τώρα καὶ δυὸ χρόνια εἶναι σκιρότοπος.

Ἀπάνω σὲ δυὸ βάσεις ἀπὸ «σιμὰν ἁρμὲ» βιδώθηκαν δυὸ σιδηροδοκοὶ καὶ σ' αὐτοὺς πάλι ἡ μηχανὴ ποὺ ἀλέθει τὴν πέτρα.

Τούτη δῶ εἶναι ἕνα πολὺ παράξενο σύνεργο. Δὲν ἔχει τίποτε τὸ ξεχωριστό, ὅμως σὲ κάνει νὰ σκέφτεσαι καθὼς δὲ θὰ σκεφτόσουνα μπρὸς σ' ὁποια ἄλλη μηχανή.

Εἶναι μηχανὲς ποὺ σοῦ γεννοῦν τὸ αἴσθημα τῆς δύναμης καὶ τῆς μεγαλοπρέπειας. Εἶναι ἄλλες π' ἀντίκρυ τους στέκεσαι καὶ δὲν ἀποκάνεις νὰ θαυμάζῃς τὴ σοφία τοῦ ἀνθρώπινου μυαλοῦ. Αὐτὲς μιλᾶνε, σκέφτονται καὶ φιλοσοφοῦνε. Κάποτε τραγουδᾶνε.

Ἀπ' τὶς βίδες, τὶς ροντέλλες, τοὺς ἄξονες καὶ τὰ ἐλατήρια βγαίνει ἡ πιὸ γλυκειά μου σική. Φτάνει νἄχῃς τέτοιο αὐτὶ ποὺ νὰ μπορῇ νὰ πέρνῃ τὴ μουσικὴ τῆς μηχανῆς. Ὑπάρχουν πάλι μηχανὲς ποιητικές. Λίγο νὰ τὶς κυττάξῃς κι' εὐτὺς τὶς ἀνυψώνεις σὲ σύμβολο τοῦ ἀνθρώπινου μέλλοντος. Εἶναι ἄλλες ποὺ ὁ ἦχος τους κυλάει σὰν λάδι Αὐτὲς μοιάζουν μὲ γλυκεὶὲς καὶ γαλήνιες μαντόνες. Οἱ ἄλλες εἶναι μαινάδες φοβερες ποὺ λυσομανοῦν καὶ λαυρίζουν ἀπ' τὸ στόμα σὰν κολασμένες. Εἶναι μητρομανεῖς ἐταῖρες πού σελινιάζονται καὶ γουργουρίζουν μέσ' στοὺς ἀφροὺς τῆς ἡδονῆς των. Εἶναι πάλι ἄλλες χυδαῖες καὶ λερὲς ποὺ σοῦ γεννοῦν τὴν ἀηδία καὶ τὸν ἔμμετο Μοιάζουν μὲ τὶς πάφτηνες πόρνες ποὺ παφλάζουν μέσ' στὰ λασπερὰ βουρκάδια τῆς ντροπῆς· κι' ἄλλες ἀκόμη ποῦνε σωστὲς νοικοκυρᾶδες, μετρημένες ζυγιασμένες καὶ σοφὲς ποὺ κυττᾶνε αἰωνίως τὸ βῆμα τους μὴ καὶ παραστραβήσουν.

Ὁ «σκιροθραύστης» εἶναι κι' αὐτὸς μία μηχανὴ ἀπὸ κεῖνες ποὺ δουλεύουν καὶ τὸ φωνάζουν. Ἀπὸ πολὺ μακριὰ ἀκοῦς τὰ βροντερά του χτυποκάρδια. Τρώει καὶ μάχεται σὰν πλεονέχτηκο ζό. Ὁ πισινός του βροντοχτυπάει, καπνίζει καὶ κατουρᾶ ἀδιάκοπα τὴν πέτρα. Ἀγωνίζεται, ὑδροκοπᾷ ἀνάβει καὶ σπιθάει ἀπ' τὸ κακό του μὰ τρέχει μὲ κρεμασμένη τὴ γλῶσσα. Θαρρεῖς καὶ κάπου πολεμᾶ νὰ φτάσῃ. Ποῦ; Καμμιὰ φορὰ κόβεται, ἡ ἀνάσα του γίνεται βαριά, δύσκολη. Τοῦ βάζουν λάδι καὶ τρέχει ξανά.

***

Αὐτὸ τὸ παράξενο ἔχει ὁ «σκιροθραύστης»: ὅτι ἀντίκρα του σκέφτεσαι καὶ αἰσθάνεσαι. Δὲν τὄχει ἄλλη μηχανὴ νὰ σὲ κάνῃ ἔτσι ἄνω—κάτω. Σήμερα τὴν ὑπηρετοῦνε ἕξῃ ἐργάτες. Χθὲς ἤταν ἑνιά.

***

Ὁ ἥλιος καβουρδίζει τὴν πέτρα. Εἶναι ἀπὸ κεῖνα τὰ αὐγουστιάτικα μεσημέρια τὰ πολὺ πυρά, ποὺ ὁ οὐρανὸς κατεβαίνει σὰν πυραχτωμένο καπάκι πάνω στὴ γῆ. Ἡ θάλασσα ἐκεῖ κάτω πήζει καὶ κάνει κροῦστα, ἡ στεριὰ ἀνασαίνει ἀπ' ὅλους τοὺς πόρους της. Μιὰ κουφόβραση κι' ἕνας ἀχνὸς πνιγερός. Ἡ πολιτεία μισ' γυμνη κοιμᾶται μέσα σὲ δροσερὲς κρεββατοκάμαρες κι' ἀπάνω σὲ ἰσκερὲς καὶ λουλουδένιες βεράντες.

***

Ὁ «σκιροθραύστης» ἀνοίγει τὴ λαίμαργη μπούκα του. Ἕνας ἐργάτης τὸν ταΐζει. Τοῦ ρίχνει σιδερόπετρα. Αὐτὸς τὴν τραγανίζει μὲ τ' ἀτσαλένια τὰ δόντια του· ἔτσι καθὼς τραγανᾶμε ἕνα σβῶλο ζάχαρι. Τὴν καταπίνει καὶ τὴν κατουράει ἀχώνευτη. Ἁπλὸ ἐργαλεῖο : δυὸ ρόδες, μιὰ μικρὴ καὶ μιὰ μεγάλη. Ἕνα λουρὶ ποὺ τὶς γυρνάει. Μιὰ μηχανὴ «ἀκαθάρτου» σωστὸς σκλάβος. Ἕνα κυλινδρικὸ κόσκινο ποὺ βγάζει πέντε ποιότητες σκίρο, ἀπ' τὸ πιὸ χοντρὸ ὥς τὴν πάχνη, καὶ τὰ δόντια. Τὸ σπουδαιότερο πάνω σ' αὐτὸ τὸ τέρας εἶναι τὰ δόντια. Θαρρεῖς καὶ τὸ ζὸ ἦρθε στὸν κόσμο γιὰ νὰ μασάει. Τὰ δόντια εἶναι τὸ πιὸ ἀξιόλογο ποὺ ἔχει. Εἶναι μερικὰ ὄντα ποὺ γεννιοῦνται ὡς φαίνεται γιὰ μιὰ μονάχα λεπτομέρεια : τὰ μάτια, τὰ νύχια, τὰ μαλλιά, ἢ τὸ στόμα τους. Αὐτὸ τὸ ὄντο δημιουργήθηκε σίγουρα γιὰ τὰ φοβερὰ τὰ δόντια του.

Πέντε ἄνθρωποι τὸ παραστέκουν. Ἕνας κουβαλάει τὰ κοτρόνια. Εἶναι γυναῖκα. Τὴν ξεκαθαρίζεις ἀπ' τὸ φουστάνι. Σηκώνει μὲ τὸ ἀντρίκιο μπράτσο της τὴ σιδερόπετρα καὶ τὴ στιβάζει στὸ σωρό.—Ἕνας ἄλλος τὴν κομματιάζει μὲ τὴ βαριά. Εἶναι ἕνα ἀμούστακο παιδὶ ἀνήμπορο, καθόλου ὡραῖο καὶ πιὸ ἀλαφρὸ ἀπ' τὴ βαριά του. Κολυμπάει μέσ' στὸν ἀλμυρὸ ἱδρῶτα του. Τὸ μαῦρο πουκάμισο εἶναι κολλημένο στὴ ράχη του· εἶναι ἕνα μὲ τὴν προβιά του. Ἀχνίζει ὥς νὰ καίεται τὸ πετσί του.

Τέτοιο θάταν τὸ πουκάμισο ποὺ ἔδοσε ἡ Διηάνειρα στὸν ἄντρα της τὸν Ἡρακλῆ. Σηκώνει μὲ πολὺ κόπο τὴ βαριά. Σοῦ φαίνεται πὼς σηκώνει τὸ μεγαλύτερο βάρος τῆς γῆς. Ἅμα τὰ καταφέρει καὶ τὴν ἀνεβάσει ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι του, τὴν ἀφήνει νὰ πέσῃ μονάχη της. Αὐτὴ χτυπάει πάνω στὴ σιδερόπετρα καθὼς σὲ σκέτο ἀμόνι καὶ τὸν τινάζει βάναυσα μὲ τὴ στυλιάρα της. Ἡ καρδιά του χτυπᾶ πιότερο κι' ἀπ' τὴν καρδιὰ τῆς μηχανῆς.

Ὁ «ἐπιβλέπων» τοῦ λέει πὼς «δὲν εἶναι ἄξιος νὰ σπάσῃ μιὰ πέτρα». καὶ πὼς ἡ γυναῖκα θὰ τὰ κατάφερνε καλλίτερα. Ἡ γυναῖκα τότε σηκώνει μιὰ διπλῆ κοτρόνα καὶ τὴν ἀπιθώνει σὰν μαξιλαράκι στὰ πόδια τοῦ ἐργάτη. Αὐτὸς κυττάζει τὸν ἄλλο ποὺ φοράει κόκκινες μπότες, μιὰ πλατιὰ ψάθα καὶ κάνει ἀέρα στὸ μοῦτρο του μὲ μιὰ ἐφημερίδα. Χτυπάει τὴν πέτρα κι' ἀνοίγει στὰ δυό. «Ἔτσι», φωνάζει ὁ ἄλλος. Ὕστερα γιὰ μιὰ στιγμὴ ποὺ ὁ ἄλλος γυρνάει τὴν πλατη του, φτύνει καὶ ξαναφτύνει τὰ χέρια του

μὲ δίχως σάλιο. Ἡ γυναῖκα κυττάζει τὸ μικρὸ ποὺ βάλνεται νὰ φτύνη. Ὁ «ἐπιβλέπων» γυρνάει. Οἱ ἐργάτες πέφτουν στὴ δουλειά. Αὐτὸ γίνεται κάθε ποὺ ὁ ἄλλος κυττάζει ἀλλοῦ καὶ κάθε ποὺ γυρνάει. Νοιώθεις ἐνδιαφέρον μπρὸς σ' αὐτὴ τὴν σκηνή. Ὁ σκιροθραύστης μασάει μὲ βουλημία. Ἕνας ἀλευρωμένος ρομπὸτ ρίχνει μὲ κανονικὸ ρυθμὸ πενῆντα ὡς ἑξῆντα φτιαργιὲς τὸ λεφτὸ στὴν μποῦκα τῆς μηχανῆς. Δευτερόλεφτο καὶ φτιαργιά. Ἔκανε τάχα πὼς σταμάτησε, τὸ τέρας χτυπάει τὶς ἀδειανὲς μασέλες του καὶ λυσάει νὰ φάει τὰ κομμάτια του. Ὁ ἐργάτης ρίχνει, ρίχνει ἀσταμάτητα. Κάποτες κόβεται κι' ἀκουμπάει χάμω τὸ φτιάρι του. Τότες ἀκούγονται νὰ χτυπᾶν τὰ δόντια τῆς μηχανῆς. Ἀκούεται ὁ μηχανικὸς νὰ τρίζη τὰ δικά του... «θὰ μοῦ χαλάση ὁ ἄτιμος τὰ δόντια». Ὁ ἐργάτης ρίχνει ξανά. Σοῦ φαίνεται πὼς μασάει σάρκες αὐτὸ τὸ τέρας. Φοβερὸ ἐργαλεῖο.

Τρεῖς δουλεύουν κάτω ἀπ' τὸ κόσκινο. Ἕνας μαζεύει τὸ χαλίκι, δεύτερος κοσκινίζει τὸ ψιλὸ γιὰ νὰ βγάλη τὴν πάχνη καὶ τρίτος κουβαλάει μὲ τὸ καροτσάκι καὶ ἀδειάζει ἀπάνω στοὺς σωροὺς τὸ ἕτοιμο πρᾶμμα. Κι' οἱ τρεῖς τους χάνουνται μέσα σὲ μιὰν γκρίζα καταχνιά. Δε βλέπεις παρὰ μονάχα κινήσεις ρυθμικές, μηχανικὲς καὶ ἕξη μάτια κατακόκκινα, φλογισμένα σὰν ἄνα μένα κάρβουνα. Δὲν εἶναι ἄλλο νὰ χαλάῃ τὸ μάτι ἀπ' τὴν πυρὰ τοῦ ἡλίου καὶ τὴ σκόνη ποὺ βγάζει τὸ ἀλεσμένο χαλίκι. Αὐτὴ ἡ σκόνη μὲ τὸ δάκρυ γίνεται λάσπη ποὺ τρώει τὸ ματόφυλλο σὰν φάγουσα.

Δουλεύουν μεσ' στὸ σύννεφο τῆς σκόνης δέκα ὧρες. Ἅμα σταματήση ὁ κοσκινιτής, τὸ σύννεφο διαλύνεται γιὰ κάμποσα λεφτὰ κι' ἀπὸ μέσα του βγαίνουν οἱ ἄσπροι ἀνθρῶποι. Φορᾶν φύμωτρο κι' ἀναπνέουν μὲ τὴ μύτη. Δὲ μιλᾶνε· βογγᾶν κάτω ἀπ' τὸ φύμωτρο πούναι μαῦρο ἀπ' τὴ σκόνη καὶ τὰ σάλια. Χειρονομοῦν ὄντας θέλουν νὰ μιλήσουν. Ὁ ἄλλος ρίχνει πάνω στὸ σιρμάτινο κόσκινο. Οἱ ἄνθρωποι μπαίνουν στὴν ὁμίχλη τους. Λευκὲς σκιές.

Ἡ μηχανὴ καπνίζει, βρωμάει, βροντάει σὰν τρακατροῦκα τὸν πισινό της, κόβεται τὴ λαδώνουν καὶ καλουμάρει.

Ὁ «ἐπιβλέπων» φέρνει βόλτα τὸ συνεργεῖο. Στάματάει πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ με τὴ βαριά. Τὸ παιδὶ δείχνει ἕνα μάτι. Δὲ μιλᾶ. Σηκώνει τὴ βαριὰ καὶ τὴν ἀφήνει νὰ πέση πάνω στὴ σιδερόπετρα ποὺ δὲ σπάζει. Βαστάει σὰν τὸ πεῖσμα.

Ἡ πέτρα κοροϊδεύει:

«Τὴν χαϊδεύεις, κακομοίρη μου. Τὴ λυπᾶσαι ὡς φαίνεται».

Ἡ γυναῖκα ἀδράχνει τὴ βαριὰ ἀπ' τὸ χέρι τοῦ παιδιοῦ καὶ δίνει μιὰ καὶ καλή. Ἡ κοτρόνα κάνει σταυρὸ, ἀνοίγει σὰν μπουμπούκι ποὺ πρωτοσκάει.

«Ὁρίστε νὰ μάθης γράμματα»... καὶ τραβάει ὁ «ἐπιβλέπων». Κάθεται σὲ πέτρα. Κάνει ἀέρα. Τὸ μοῦτρο του εἶναι στρογγυλὸ καὶ πιὸ κόκκινο ἀπ' τὸν ἥλιο. Τὸ παιδί, τὸν κυττάζει καὶ μουρμουρίζει μεσ' στὴν κοιλιά του. Τί νὰ λέει... Ἂν ἦταν ἡ σκέψη τοῦ ἄλλου ἕνα ἀνοιχτὸ βιβλίο!... Τὸ μάτι του δὲν σοῦ λέει τίποτα. Εἶναι θαμπὸ γυαλί. Δὲ σ' ἀφήνει νὰ κυττάξης. Ὁ ἄλλος δὲν τὸ κουνάει ἀπὸ κεῖ. Κυττάζει μὲ τὰ τέσσερα τὴ δουλειά. Ἐκεῖ κάτω πάλι κάτι γίνεται. Ἔχει πιάσει κουβέντα μὲ τοὺς ἐργάτες τοῦ κόσκινου. Εἶναι ἕνα γεροντάκι μὲ τετράγωνο κεφάλι. Παράξενο! Κάτι μιλάει, κάτι γίνεται κάτω ἀπ' τὸ μαντίλι ποὺ κρατάει μπρὸς στὸ στόμα του. Ὁ «ἐπιβλέπων» κατρακυλᾶ «Ἄσε μας ἥσυχους». Ὁ γέρος μὲ τὴ βελάδα δὲν ἀκούει... Ὁ «ἐπιβλέπων» ἀρχίζει νὰ θυμώνη. «Καὶ σεῖς μὴν τοῦ μιλᾶτε!» Οἱ ἐργάτες ἀποκρίνονται «Δὲν τοῦ μιλᾶμε. Αὐτὸς μᾶ μιλᾶ». Ὁ «ἐπιβλέπων» λέει ἕνα ξερὸ «καλὰ». Ὁ γέρος φεύγει. Ὁ ἄλλος ἀνεβαίνει μὲ δυσκολία καὶ κάθεται στὸ πόστο του: «ζέστη-ζέστη». Ὁ οὐρανὸς ἔπεσε πολὺ χαμηλά. Ἡ γῆς παραμιλάει μεσ' στὸ ἀψηλὸ πυρετό της. Αὐτὸς παρατηρεῖ τὸ παιδὶ καὶ τὴν πέτρα.

Τὸ παιδὶ κοπανᾶ. Ἄδικα κοπανᾶ μιὰ κι' ἡ πέτρα δὲ θέλει νὰ σπάση.

—«Τί νὰ τῆς κάνω ἀφοῦ δὲ σπάει;»

—«Δὲ σπάει τὸ κεφάλι σου» καὶ σηκώνεται.

«Πάει», συλλογίζεται τὸ παιδί. Ἀφήνει τὴ βαριὰ καὶ κάνει δύο βήματα πίσω.

Ὁ ἄλλος ἀδράχνει μὲ λύσσα τὸ ἀτσάλι. «Νὰ πὼς δουλεύουν τὴ βαριά, ἀνάξιε!»

Τὸ σίδερο τῶν δέκα κοιλῶν πέφτει πάνω στὴ σιδερόπετρα, καθὼς σὲ σκέτο ἀμόνι καὶ κρὰκ... Ὤχ!

Ὁ «ἐπιβλέπων» εἶναι ἐκεῖ δὰ τὰ μπρούμυτα, πάνω στὸ σωρὸ καὶ καβαλάει τὴν κοιλιά του. Θαρρεῖς καὶ κοιλοπονάει· ἔτσι οὐρλιάζει. Ἀπάνω ἀπ' τὸ φρίδι του χάσκει μιὰ φοβερὴ πληγὴ σὰν κόκκινο περιγέλοιο.

Μεσ' ἀπ' αὐτὸ τὸ περιγέλοιο τρέχει ἕνα ὑγρὸ ποὺ δὲ μοιάζει μὲ αἷμα. Εἶναι μαῦρο καὶ βάφει τὴν πέτρα γκρίζα. Τὸ σίδερο τῆς βαριᾶς ἀγρυπνᾶ πλάϊ στὸ κοιμισμένο κεφάλι. Τὸ στηλ ἄρι της ἔγινε δυὸ κομάτια. Τὸ καπέλο του τὸ φοράει μιὰ κοτρόνα. Ὅλοι τρέχουν κοντά του καὶ πολεμᾶνε νὰ τὸν συνηφέρουν. «Ἕνα μαντίλι, νερό, καπνό»...

Τὸ παιδὶ κρεμνᾶ ὡς κάτω τὴν ταραχή του καὶ ρωτᾶ τὸν ἑαυτούλη του! «Τί θὰ γίνη τώρα;» Τρέμει.

Ἡ γυναῖκα τὸν κυττάζει φοβισμένα σὰν νὰ τοῦ λέει: «τί ἔκαμες;»

Αὐτὸς ἀπαντᾶ μ' ἐκεῖνο τὸ βλέμμα «Τί φταίω γώ».

Ὁ Γολιὰθ βογγάει: «ἄτιμε» καὶ σηκώνεται. Τὸ μοῦτρο του εἶναι στὸ αἷμα. Τὸ παιδὶ νοιώθει τὴ φοβερὴ σκέψη του καὶ σαλτάρει ἀπάνω ἀπ' τὴ μηχανὴ τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ ἄλλος ἀδράχνει γερὰ τὸ στηλιάρι. Πέφτει ἀπάνω στὸ σωρὸ τῆς πάχνης, σκίζει τὸ σύννεφο καὶ κατρακυλάει τὸν κατήφορο. Τρέχει. Ὁ ἄλλος τὸν κυνηγάει μὲ πέτρες.

«Ἄτιμε, ἀνάξιε ποὺ δὲν μπορεῖς νὰ σπάσης μιὰ πέτρα». Οὐρλιάζει σὰν πάνθηρας.

«Τί σοῦ φταίω γὼ κὺρ Κοσμᾶ, φωνάζει τὸ παιδὶ καθὼς τρέχει, τί σοῦ φταίω».

Ὁ θόρυβος τῆς μηχανῆς πνίγει τὶς φωνές. Σὲ λίγο τὸ παιδὶ μπαίνει μέσα σ' ἕνα σύνεφο ἀπὸ σκόνη καὶ χάνεται. Κι' ἀπομένει ἐπάνω στὸν πλατὺ δρόμο ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ σπασμένο κούτελο νὰ χειρονομῆ καὶ νὰ βρίζη.

«Ἀνάξιε, ποὺ δὲν μπορεῖς νὰ σπάσης μιὰ πέτρα, ἀνάξιε ε ε...

ΓΙΑΝΝΗΣ Γ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ

Ο ΞΕΝΟΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΖΟΣΕΝΚΟ

Μπορῶ ἀμέσως νὰ διακρίνω ἕναν ξένο ἀπ' τοὺς πολίτας τοὺς δικούς μας.

Ἔχουν κάτι τ' ἀλλιώτικο στὸ μοῦτρο τους. Νά, πῶς νὰ σᾶς πῶ, ἡ μούρη τους κρατιέται μὲ περισσότερη ὑπερηφάνεια κ' ἀκαταδεξία ἀπ' τὴ δική μας. Ὅταν π. χ. πάρουνε μιὰ ἔκφραση τοῦ προσώπου τους, μ' αὐτὴ τὴν ἔκφραση τοῦ προσώπου τους κυττᾶνε ὅλα τ' ἄλλα τ' ἀντικείμενα.

Μερικοὶ ξένοι γιὰ περισσότερη πόζα φορᾶνε στὰ μάτια καὶ μονόκλ.

Σὰν νὰ λένε, αὐτὸ τὸ τζαμάκι δὲν τὸ μετατοπίζομε καὶ δὲν τἀφίνομε νὰ πέσῃ ὅ,τι δήποτε κι' ἂν συμβῇ.

Αὐτό, νὰ ποῦμε καὶ τοῦ στραβοῦ τὸ δίκιο, εἶναι σπουδαῖο πρᾶμα.

Ἔτσι ἄλλωστε πρέπει νἆναι γιατὶ ἡ ζωή του εἶνε ταραχώδης, χωρὶς μιὰ τέτοια πόζα μποροῦν νὰ ντροπιαστοῦν καὶ καμμιὰ φορά.

Κάποτε, νὰ σᾶς πῶ ἕνα παράδειγμα ἕνας ξένος κατάπιε ἕνα κόκκαλο. Ἔτρωγε, ξέρετε, μιὰ κόττα καὶ κατάπιε ἕνα κόκκαλο.

Αὐτὸ συνέβη σ' ἕνα ἐπίσημο γεῦμα. Μοῦ τῶχε διηγηθῇ ἕνας γνωστός μου.

Μπορεῖ νἄσαν κι' ἑκατομμυριοῦχοι στὸ τραπέζι νὰ καθότανε κι' ὁ Φὸρτ ὁ ἴδιος κι' ἄλλοι διάφοροι. Κι' ἐκεῖ λοιπὸν νἄσουν καὶ καταπίνει κάποιος ἕνα κόκκαλο.

Ἀπ' τὴν δική μας βέβαια τὴν ἐλεύθερη ἄποψη σ'αὐτὸ τὸ γεγονὸς δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ προσβλητικό. Ἔ τὸ κατάπιε, ἄς τὸ κατάπιε. Σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα ἐνεργοῦμε πάντα στὰ γρήγορα. Ἀμέσως ἔρχεται ἡ βοήθεια. Τὸ νοσοκομεῖο. Τὸ νεκροταφεῖο.

Μὰ ἐκεῖ αὐτὸ δὲν ἐπιτρέπεται. Ἐκεῖ παρα εἶναι ἐξαιρετικὴ ἡ κοινωνία. Γύρω τριγύρω εἶναι θρονιασμένοι ἑκατομμαριοῦχοι, ὁ Φόρτ, Τὰ φράγκα. Οἱ κυρίες. Τὸ ἠλεκτρικὸ μονάχα ποὺ φέγγει μπορεῖ νἄχῃ τὴν ἔνταση διακοσίων κεριῶν.

Καὶ νὰ ποὺ κάποιος κατάπιε ἕνα κόκκαλο. Νὰ τώρα θἀρχίσῃ νὰ φταρνίζεται. Νὰ ξεροβήχῃ, νὰ πιάνῃ τὸ στῆθος του. Ἄχ, θεέ μου! Ὁ διάβολος ξέρει τί ἄλλο.

Μὰ νὰ σηκωθῇ ἀπ' τὸ τραπέζι καὶ νὰ τρέξῃ μὲ τὸ πρῶτο στὸ ἀποχωρητήριο,—αὐτὸ πάλιν δὲν εἶναι σωστὸ δὲν ἁρμόζει. Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα γι' αὐτοὺς εἶναι τελείως ἀδύνατο.

Ἔτσι λοιπὸν ἐκεῖνος ὁ γάλλος ποὺ κατάπιε τὸ κόκκαλο, στὴν ἀρχὴ ἀμέσως βέβαια τρόμαξε μέχρι θανάτου. Ἄρχισε μάλιστα νὰ σκαλίζῃ τὸν λαιμό του. Ἔπειτα ὠχρίασε φριχτὰ Στριφογύρισε πάνω στὸ κάθισμά του. Ἀλλ' ἀμέσως ἐπεβλήθηκε στὸν ἑαυτό του κι' ὕστερα ἀπὸ ἕνα λεπτὸ χα-

μογέλασε. Ἄρχισε νὰ στέλνῃ στὶς κυρίες διάφορες ἐναέρια φιλιά. Ὁ οἰκοδεσπότης μάλιστα τοῦ λέει γαλλικά:

— Συγγνώμην, τοῦ λέει, μπορεῖ πραγματικῶς νἄχετε καταπιεῖ τίποτε τὸ μὴ φαγώσιμο. Μπορῆτε, τοῦ λέει, στὸ κάτω κάτω νὰ τὸ δῆτε.

Ὁ γάλλος ἀπαντᾶ:

— Κομὰν; Τί συμβαίνει; Γιὰ τί πρᾶγμα πρόκειται; Συγγνώμην τοῦ λέει, εἶμαι τελείως ἐν τάξει.

Καὶ ξανάρχισε νὰ στέλνῃ δεξιὰ κι' ἀριστερὰ χαμόγελα.

Ἔπειτα ρίχτηκε στὸ φαγί, ἔφαγε μιὰ μερίδα ἀκόμη.

Κάθισε μ' ἄλλα λόγια ὡς τὸ τέλος τοῦ γεύματος καὶ δὲν ἔδειξε τίποτα σὲ κανέναν.

Μοναχὰ ὅταν σηκώθηκε ἀπ' τὸ τραπέζι στὴν ἀρχὴ κάπως τρίκλισε κι' ἔπιασε τὴν κοιλιά του, θἄνοιωσε ἴσως κάποια τσιμπιά. Μὰ ἔπειτα συνῆλθε πάλι.

Κάθησε ἀκόμη ὡς τρία λεπτὰ χάριν εὐγενείας. Μά καὶ στὸ δρόμο ἀκόμη δὲν βιάστηκεσε καθόλου μὰ κουβέντιασε κομάτι μὲ τὴν οἰκοδέσποινα, στηρίχτηκε στὸ πόμολο τῆς πόρτας λιγάκι ἔπειτα βρῆκε κι ἔβαλε τὶς γαλότσες του. Ἐμ στὴ σκάλα βέβαια βιάστηκε κομμάτι καὶ σὲ λίγο ρίχτηκε μέσ' στὰ μάξι του. Ἐμπρός, φώναξε, κοκορόμιαλε, πᾶνε με γρήγορα στό νοσοκομεῖο!

Ψόφησε στό τέλος αὐτός ὁ γάλλος ἤ ὄχι-δὲν μπορῶ νὰ σᾶς πῶ γιατὶ δὲν τό ξέρω. Τό πιθανώτερο εἶναι ὅτι γίνηκε καλά. Κρατιέται καλὰ αὐτὴ ἡ φυλή.

ΜΙΧΑΗΛ ΖΟΣΕΝΚΟ
(Μετάφρασις Γ. ΤΣΟΥΚΑΛΑ)

ΘΛΙΨΗ

Στὴ φτωχικιά μου κάμαρα μιὰ θλίψη εἶναι χυμένη
Κάποιον ἀόρατο νεκρὸ σᾶ νἄχω συντροφιά
καί σὺ σἂν νἄσαι, ἀγάπη μου, γιὰ μένα πεθαμένη

***

Τὰ λιγοστὰ μαράθηκαν λουλούδια μου στὸ βάζο,
καὶ νοιώθω κάποιο ἀπλήρωτο κενὸ μες τήν καρδιά,
Βαρέθηκα καὶ τάνοστα βιβλία μου νὰ διαβάζω

***

Χάνεται ἡ μέρα ἀχνόφωτη κι' αὐτή σὰ νὰ νυστάζῃ
Ὦ, τέτοια θλίψη, ἀγάπη, μου δὲν μ' ἔζωσε ποτὲ,
κι' οὔτ' ἔνοιωσα τό δάκρυ μου τόσο θερμὸ νὰ στάζῃ.

ΟΛΜΟΣ ΠΕΡΑΝΘΗΣ

ΜΕΘΥΣΜΕΝΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

(ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ)

. . . Νᾶν' ὁ πόνος σου τέτοιος, νᾶν' ἀπαραίτητος. Ν' ἀκοῦς κἄποιο ξεψυχισμένο τραγοῦδι, κι' ὁ νοῦς σου—τὸ φτωχὸ μυαλό σου—κι' ὁ νοῦς σου. Χῶρες ξωτικές, δάσα, βουνὰ ὅλα μπερδεμένα, τὸ φεγγάρι ὁ ἥλιος τὸ σκοτάδι. Χουρμαδιὲς στὰ μάτια σου, ποτάμια καὶ καμῆλες, βουβὲς καὶ μυστήριες νταχαμπίες. Ὅλ' αὐτὰ ἀνάκατα, νὰ χορέβγουν γελοῖα, κ' ἐγὼ νὰ κλαίω. . .

. . . Ἕνα ποτῆρι κρασί, ἕνα τσιγάρο-ἡ ζωή μου. Πυραμῖδες νὰ βλέπης στὸ φόντο - φαντασία - καὶ νὰ σὲ τριγυρίζη ὁλοῦθε ἡ ἔρημος. Τὰ τσακάλια, θεέ, τὰ τσακάλια, σκιστὰ οὐρλιάσματα, μούμιες ἀγάπες. Νᾶν' τὸ γέλοιο μου κλᾶμμα νᾶν' τὰ δάκρυα μέλι. Κ' ἡ σκέψη ποιὰ σκέψη ; Κούφιες ἡ σκέψες κι' ἄπιαστες-ἄχ, ναὶ- κούφιες καὶ ἄπιαστες, κ' ἡ ἀγάπες.

. . . Θὰ σὲ προσμένω λέει ἀφτὴ-πάρ' τ' ἀν καρδιά 'μ 'μαζί σου-μούμιες ἀγάπες, ψοφίμια γύρω μου- θὰ σὲ προσμένω. Κι' ὁ πόνος μου θεριό. Νᾶσαι μονάχος-κανένας φίλος- νὰ διώχνης σύντομα τὶς ὧρες. Καὶ μιὰν ἀνάπαψη-νὰ μποροῦσα νᾶχα-τὸ σκοτάδι. ὁ ἥλιος, τὸ φεγγάρι. Νᾶμουν ἐκεῖ κι' ἀφτὴ νὰ λέη «νὰ μὲ προσμένης».

. . . Κάποια πουτάνα πλάϊ-τρεῖς μεθυσμένοι ναφτικοὶ-ὅλοι γι' ἀφτὴν κι' ἀφτὴ γιὰ ὅλους. Μάβρα πουλιὰ τριγύρω μου - κοράκι μου, ψυχή μου.- Κ' ἐγώ, κ' ἐγώ... Μιὰ βραδυὰ -Χριστέ μου πῶς πονῶ,-φεύγω τῆς λέω. Φεύγεις. Εἶχε ἕνα πρόσωπο χλωμό, χλωμό. - Σκληρή μας μοῖρα. Θύμησες τρανὲς ποῦν' ἡ καρδιά σας. Κ' ἦταν ἀφτή, καὶ μένω ἐγώ...

. . . Κάποια πουτάνα πλάϊ μου - στὰ μάτια της οἱ τρόμοι . . . . καὶ στὰ δικά μου ; Τρέλλα ζαβή, σπαθιά, καπνός, μπαροῦτι. Ὁ κίντυνος, τὸ ὄνειρο ποτάμια ἀπὸ χρυσάφι. Φεύγω τῆς εἶπα, - ναὶ τῶπα φεύγω - Κατάρα πίσω μου ἡ ζωή της. Πῶς νᾶναι τάχα ; Τρεῖς μεθυσμένοι ναφτικοί. Πῶς νᾶναι ; Φεύγεις ; Γιατί νὰ πῆ μονάχα ἀφτό :

. . . Καράβια εἶν' οἱ πόθοι μου, πέλαγο ἡ καρδιά μου.Καὶ ἡ στεριά ; ποῦν' ἡ στεριά ; Φουρτοῦνα ὁ καϋμός μου.

. . . Ἕνα μαχαῖρι δίκ πο' θὰ σηκωθῆ, θ' ἀστράψη. Θ' ἀστράψη. Τὸ τσιγάρο θὰ σβύση στὰ χείλια μου, καὶ θὰ κυττῶ ἡλίθια γύρω. Ποτάμια μάβρα θᾶχω στὰ μάτια μου, κόκκινα στὴ καρδιά μου. Ἕνα μαχαῖρι δίκοπο. Κ' ἦταν ἀφτή, κ' ἤμουν ἐγώ.

Ἀθήνα 13-1-1936

ΑΝΤΩΝΗΣ ΦΩΝΕΑΣ

ΣΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΜΑΜΜΕΛΗ

Νύχτα!.. Περπάταγα σκυφτὸς καὶ μόνος κάτ' ἀπ' τ' ἄστρα
ποὺ σπιθοπαιγνιδίζανε γλυκά!...
Γύρω ἡ σιγὴ κι' ὁ λήθαργος τριπλόδεναν τὰ κάστρα
τὰ ρημαγμένα καὶ στοχαστικά...

Τὴν ὥρα τούτη, ποὺ ἡ σιωπὴ βαραίνει ὅλη τὴ φύση,
κάποιες θλιμμένες βγαίνουνε ψυχές,
ποὺ μοίρονται τὸν πόνο τους μέσ' τῶν δακρύων τὴ βρύση
καὶ μὲς στὶς ὁλονύχτιες προσευχές...

Ξάφνου ἡ φωνή σου ἡ θλιβερὴ μ' ἀντίσκοψε τὸ βῆμα
—τὴ δόνιζε τὸ κλᾶμα κι' ὁ λυγμὸς—
κι' ἤτανε τὸ τραγοῦδι σου ξεψυχισμένο κῦμα...
θάλασσα πάθους μέσα ὁ στεναγμός...

Γονάτισα! Κάποιο ὅραμα Τειρεσιακὸ θαμπώνει
κι' ἀστραποκαίει τὰ μάτια μου ἀπ' τὸ φῶς...
Οἰδίποδας ἡ κλήρα Σου, μὰ ἡ Τέχνη Σου 'Αντιγόνη,
στὴ Λήθη ὁ Κολωνὸς—πόθος κρυφός... ;

Τρανὲ τοῦ Πόνου λειτουργέ, τῆς σεμνῆς θλίψης μύστη,
μέσα σου κάποιος πόθος ἂν σκιρτᾷ
πρὸς τὰ Μεγάλα, μιὰ θερμὴ κι' ἔνθεη σὲ δένει πίστη
πιὸ «πέρα ἀπ' τὰ γήϊνα καὶ φθαρτά...

(Γράφτηκε στὴ Λῆμνο, τὸ Σεπτέμβρη τοῦ 1931 ὅταν πρωτοδιάβασα τὸ «ἀπ' τα σκότη στό φῶς»).

ΔΗΜΟΣ ΚΛΕΙΔΑΣ

ΧΙΝΟΠΩΡΙΝΗ ΠΑΡΕΝΘΕΣΗ

Ὡς ἐρημώσουν οἱ ἐπαύλεις στὸ σύθρηνο τοῦ χινοπώρου
κι' ἄφωνα μείνουν τὰ περβάζια' πο τὶς κυρίες ποὺ ρεμβάζαν
θὰ ξεκρεμάσω τὸν αὐλό μου, καὶ στὸ ρυθμὸ τοῦ βραδυπόρου
θὰ πλανηθῶ νὰ βρῶ τοὺς ἴσκιους κάποιων ποὺ τὴ Σιγὴ σπου-
[δάζαν.

Στὸ σύθαμπο, σι' ἀκροθαλάσσι, στὴ θολωτὴ δενδροστοιχία
θὰ τοὺς προφθάσω, χωρὶς ἤχους νὰ συζητοῦν μ'ἀργὲς κινήσεις,
θὰ τοὺς κοιτάξω ξαπλωμένους στῆς ἐξοχῆς τὴν ἡσυχία
νὰ ξεφυλλίζουν, τὰ βιβ ία καὶ τὶς χλωμές τους ἀνάμνήσεις,

Μ' ἕνα σκοπὸν ἀπ' τὴ γαλήνη τῶν φιλιρῶν θὰ τραγουδοῦνε
πῶς λειτουργία θὰ ξαμώνει πέρα ἀπ' τὴν ὕλη τῶν ἀνθρώπων,
καὶ γὼ παράταιρος θὰ στέκω, κι ἐκστατικός, θὰ εὐωδοῦνε
κὶ τὰ χαλί· ια, ὡς οἱ κέδροι τῶν ἱερῶν τῆς Βίβλου τόπων.

Μές τὴν ἑσπέραν τυλιγμένη πᾶσαν τὴ γῆ θἄχουν ξεχάσει,
καὶ στὴν ἐσώτερη κραιπάλη τοῦ Λυρισμοῦ θὰ σπαρταροῦνε,
Κι ὅταν—προμήνυμα τῆς λήθης— τὸ πρωτοβρόχι θὰ ξεσπάσει
σὰν σχήματα στ' ἀκροθαλάσσι κάτ' ἀπ' τὴ μπόρα θὰ φθαροῦνε.

ΜΗΤΣΟΣ ΛΥΓΙΖΟΣ

ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟ ΜΟΥ ΤΟ ΣΠΙΤΑΚΙ

Τὸ πατρικό μου τὸ σπιτάκι.
Ποῦνε στὴν πέρα γειτονιά,
μὲ τὰ παράθυρα κλεισμένα,
πῶς μοῦ πληγώνει τὴν καρδιά!
Ἕνα κηπάκι μὲ κυκλώνει
καὶ μιὰ μικρὴ μποιγαρινιὰ
ἔχει στὴν πόρτα του ξαπλώσει
τὰ πλουμιστά της τὰ κλαδιά.

***

Στὴ στράτα δίπλα μιὰ βρυσοῦλα
ξεχύνει γάργαρα νερά,
ὅπου χαρούμενη γιομίζει
τὴ στάμνα της ἡ κοπελλιὰ
καὶ λίγα βήματα πιὸ κάτω,
εἶχανε φτιάσει μιὰ φορά,
ἀνάμεσα σὲ μυρτοκλάδια,
κάποιες καρδοῦλες μιὰ φωλιά.

***

Ὅμως διαβήκανε τὰ χρόνια
καὶ μιὰ θανάτου σιγαλιὰ
ἁπλώθηκε τώρα τριγύρω
στὴν πατρική μου τὴ γωνιά.
Νοσταλγικὰ κάποια ψυχούλα
ἀναθυμιέται τὰ παλιά
καὶ κλαίγει μὲς τὴ μοναξιά της
τὴ θλιβερή της ἐρημιά.....

ΓΙΑΝΝΗΣ Λ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΕΠ. Λ. ΜΠΕΛΛΟΥ: «ΚΙΣΜΕΤ» Διηγήματα

Μετράτε, παρακαλῶ, τὶς συλλαβές : «μιὰ κάμαρη σκοτεινὴ μουχλιασμένη. Καὶ κλείνει μέσα τὴν ἀγωνία. Ὁ ἄρρωστος παλεύει μὲ τὸν θάνατο. Τὰ λαβωμένα νειᾶτα του σπαράζουν». Μ' αὐτὲς τὶς τέσσερις περιόδους ἀρχίζει τὸ πρῶτο διήγημα τῆς συλλογῆς του ὁ κ. Μπέλλος. Κάθε μιὰ περίοδος ἔχει 11 συλλαβές. Ὁ νέος διηγηματογράφος ἐφεῦρε ἕναν καινούργιο τρόπο καινοτομίας, ξαφνιάσματος, μιὰ νέα μέθοδο πρωτοτυπίας, τὸν ἐντεκασύλλαβο.

Μέσα στὰ τέσσερα διηγήματα τῆς συλλογῆς του αὐτὸς ὁ κανόνας τηρεῖται. Οἱ φράσεις του εἶναι ὅλες κομμένες ἐπάνω σὲ εὔηχα μουσικὰ μέτρα. Εἶναι ὅλες φτιαγμένες μὲ τὸν σκοπὸ νὰ δώσουν στὸν ἀναγνώστη τὴν ἐντύπωσιν μιᾶς λυτῆς καὶ ἀπέριττης ἐκφράσεως, ἄσχετο ἂν τὸ ἐπιτυγχάνουν. Εἶναι κομμένες ὅλες μὲ ὑπολογισμὸ καὶ περίσκεψη καὶ μὲ τὴν ἀπώτερη πρόθεση νὰ ἀποσπάσουν ἀπὸ τὸν ἀναγνώστη τὴν προσοχὴ καὶ νὰ τὸν παρασύρουν μὲ τὸν γρήγορο ρυθμό τους στὸ ξετύλιγμα τῆς ὑποθέσεως ποὺ διηγοῦνται.

Ὁ κ. Μπ. κάνει κάτι παρόμοιο μ' ἐκεῖνο ποὺ ἔκαμαν οἱ ἀρχαῖοι ραψωδοί, ποὺ συνώδευαν τὴν ἀπαγγελία τῶν ἐπῶν τους μὲ τὴν συνοδεία τῆς κιθάρεως, δίδοντας ἔτσι κάποιο ρυθμὸ κι' ἕναν ἐλαφρὸ μουσικὸ τόνο στὶς φράσεις τους. Ὁ κ. Μπ. γράφει ὑπολογίζοντας καὶ σταθμίζοντας ρυθμικῶς καὶ μουσικῶς τὴν φράση του πρωτοῦ τὴν ἁπλώσει στὸ χαρτί.

Ἡ διήγησή του ἔχει μιὰν ὑπόκρουση μουσικῆς καὶ μιὰ συνοδεία ρυθμοῦ. Μοιάζει σὰν ἕνα πεζοτράγουδο, χωρὶς ὅμως νἆναι. Αὐτὸς ὁ τρόπος τῆς συγγραφῆς ἀλλοῦ ζημιώνει κι' ἀλλοῦ ὠφελεῖ τὸν διηγηματογράφο.

Τὸν ζημιώνει ἐκεῖ ὅπου οἱ ἔννοιες καὶ τὸ θέμα παρουσιάζονται ἁδρὰ καὶ ζωντανά. Ἡ διήγηση χάνει μὲ τὴν μουσικὴ φράση καὶ τὸν ἐκζητημένο ρυθμό, ὅπως στὸ δεύτερο διήγημά του «Ἀπολογία». Στὸ πρῶτο «Κισμὲτ» καὶ στὸ τρίτο καὶ καλλίτερο τοῦ βιβλίου του «Ἡ Σοφίτα» ἡ τεχνοτροπία τοῦ κ. Μπ. ὑποβοηθεῖ πολὺ τὸ ζωήρεμα τῶν ἐννοιῶν καὶ τῶν παραμικροτέρων λεπτομερειῶν τῆς δράσης τῶν τύπων του.

Ἀπ' τὸ πρῶτο διηγηματογραφικὸ αὐτὸ βιβλίο τοῦ κ. Μπ. ἀποκομίζεται ἡ ἐντύπωση ὅτι ὁ συγγραφέας του ἔχει ἐντονώτερη τὴν λυρικὴ διάθεση ἀπὸ τὴν ὠμὴ περιγραφικότητα καὶ τὸ ρεαλισμό. Ὁ κ. Μπ. εἶναι περισσότερο ποιητὴς παρὰ πεζογράφος. Δὲν ξέρει νὰ περιγράφῃ ζωντανά, ἀλλὰ λυρικά. Δὲν ξέρῃ νὰ ξαφνιάζῃ καὶ νὰ προκαλῇ τὸ ρῖγος καὶ τὸ ἀνατρίχιασμα. Ξέρει ὅμως νὰ συγκινῇ. Ἕνα ἐλάττωμα ἀντίκρυ σ' ἕνα προτέρημα. Ἕνα σφάλμα ἀντίκρυ σὲ μίαν ἱκανότητα.

Τὸ διήγημά του ὅμως «Σοφίτα», καὶ μόνο αὐτό, παρουσιάζει τὸν αὐριανὸ διηγηματογράφο. Ἐγγυᾶται τὸν ἄνθρωπο ποὺ θὰ γράψῃ στὸ συντομώτερο μέλλον.

Ὁ κ. Μπ. ἂν χαλιναγωγήσῃ τὴν δημιουργικὴ φαντασία του καὶ κάνει τὴν

τέχνη του πιὸ πραγματιστική, ἂν ἀπαλλάξῃ τὴν φράση του ἀπ' τὰ δεσμὰ τοῦ ὑπολογισμοῦ καὶ τὴν ἀφίσει κάπου—κάπου νὰ πετᾷ αὐθαίρετα στὸ χαρτὶ καὶ ἂν τὴν τεχνικὴ ἀτμόσφαιρα τῆς διηγήσεώς του θελήση νὰ τὴν ἀντικαταστήση μὲ τὸ καθημερινὸ δρᾶμα τῶν ἀνθρώπων, θὰ δικαιώση ἀπόλυτα τὶς προσδοκίες τοῦ κ. Ἐλευθερουδάκη ποὺ τὸν ἀνέλαβε ὑπὸ τὴν προστασίαν του. διαβλέποντας μὲ τὴν γνωστὴν ὀξυδέρκειά του μέσα στὶς ἀνωρίμους ἀκόμη γραμμὲς τοῦ κ. Μπ., ἕνα ταλέντο.

ΝΙΚ. ΒΡΕΤΑΚΟΥ «Οἱ γκριμάτσες τοῦ ἀνθρώπου». Ποιήματα.

Εἶναι σκληρὸς ποιητὴς ὁ κ. Βρετ. καὶ ὠμός. Εἶναι ἄγριος στὶς ἐκφράσεις του καὶ συγκλονιστικός. Στὸ πλούσιο ποιητικὸ ὑλικό του, δίνει παλμὸ καὶ ἀνάπλαση. Καὶ σὲ μιὰ βουερὴ διαπασῶν ξεχύνει τὸ τραγούδι του, ποὺ εἶναι τὸ τραγοῦδι ὅλων τῶν πονεμένων ἀνθρώπων καὶ ὅλων τῶν ἀμοίρων πλασμάτων.

Θαρρεῖς καὶ ὁ ποιητὴς ἔχει καρδιὰ ἀπὸ πέτρα ὥρες—ὥρες. Τόσο εἶναι ρεαλιστὴς καὶ ἀπότομος.

Κι' ἀφοῦ καθὼς περαστικὸ τὸν κύτταξα κοράκι
τὸ μέτωπό του φιλικὰ χτύπησα τὸ χλωμό.
—Ἐσὺ δὲν κρυώνης, πιὰ νεκρέ, τοῦ εἶπα. Καὶ τὸ σακκάκι
ἀφοῦ τοῦ πῆρα, τοῦδωσα τὸν ὕστερο ἀσπασμό.

Περιγράφοντας τὸ δρᾶμα τοῦ πολέμου καὶ τοῦ ἀλληλοσκωτωμοῦ, ρίχνει ἀνατριχιστικὲς ἁδρὲς πινελιὲς στὸν στίχο του καὶ δὲν διστάζει νὰ κάνῃ κάπου-κάπου ἀβαρίες στὴν μουσικὴ καὶ στὸ μέτρο προκειμένου νὰ πετύχῃ τὴν ἀρτιώτερη ἔκφαση τοῦ οἴστρου ποὺ κοχλάζει μέσα του.

Ὑπέροχο ξέσπασμα συνηγορίας γιὰ τοὺς δυστυχισμένους εἶναι τὰ ποιήματά του «Νυχτερινὸ ἄσυλο», «Δυστυχισμένοι», «Προδοσία», «Γῦρος θανάτου», κ. ἄ.

Ὡστόσω ὁ ποιητὴς ἔχει καὶ ψυχή.

Μιὰ ψυχὴ λεπτή. πονετικιά, ἀνθρώπινη ποὺ ἀγαπᾶ τὴ ζωὴ καὶ κλαίει τὴν στέρησι τῆς ἀγάπης καὶ τῆς καλωσύνης. Στὰ ποιήματά του «Μικρὸς Χριστός», «Προσευχὴ τῶν ἀστέγων» καὶ «Πονεμένο τραγοῦδι τῆς νιότης», εἶναι ἁπλός, καλός, πονετικός. Θρηνεῖ γιὰ τὸν ἑαυτό του ποὺ «δὲν τὸν ἀγάπησε τίποτε» στὸν κόσμο αὐτο, θρηνεῖ ὅμως καὶ γιὰ τὸν μικρὸν ἀλήτη ποὺ ξεψυχᾶ στὰ λευκὰ σκαλοπάτια ἑνὸς μεγάρου καὶ τὸν παρομοιάζει μ' ἕνα «μικρὸ Χριστό».

Ἔχει ἀκήμη καὶ μιὰ σειρὰ ἀπὸ δωδεκάστιχα γιομᾶτα καυστικὴ εἰρωνεία καὶ πόνο.

Ὁ κ. Βρ. ὁμολογεῖ ὅτι «ἔγινε προδότης τοῦ ὡραίου ποὺ τὸν προόριζε ἡ φύσις μιὰ φορά». Δὲν τὸ παραδεχόμαστε. Ἔγινε ὄχι προδότης τοῦ ὡραίου, ἀλλὰ σαρκαστὴς τοῦ πόνου καὶ τῆς μοίρας. Στὸ ποίημά του «Συγγνώμη» φαίνεται ὅλη ἡ ψυχὴ τοῦ ποιητῆ, πού, ἀφοῦ, ξέχυσε τὴν ἔμπνευσή του σὲ στίχους ποικίλους, καταλαμβάνεται ἀπὸ μιὰν ἀπέραντη τρυφεράδα καὶ

μιὰ τεράστια καλωσύνη καὶ ζητᾶ νὰ δικαιολογηθῇ γιὰ ὅσα βαρειὰ καὶ χυδαῖα ἴσως εἶπε.

Ὁ κ. Βρ. δεν ἔχει ἀνάγκη δικαιολογίας. Ἔχει ἀνάγκη μόνο λίγης μελέτης τοῦ ρυθμοῦ καὶ τῶν μέτρων γιὰ νὰ κατέβῃ πάνοπλος πιὰ στὸν νεοελληνικὸ ποιητικὸ στίβο μὲ μιὰ νέα συλλογή.

Νεοελληνικὴ Φιλολογικὴ ἐγκυκλοπαίδια.— Τόμος 1ος. Ἔκδοσις «Ἀνεξαρτήτου».

Ἡ ἐφημερίδα «Ἀνεξάρτητος» ἀνέλαβε ἕνα βαρὺ καὶ ἐπίπονο ἔργο. Τὴν ἔκδοση μιᾶς ἄρτιας νεοελληνικῆς φιλολογικῆς ἐγκυκλοπαιδείας, ποὺ θὰ περιλαμβάνῃ ὅλους τοὺς λογίους ποὺ ἀπὸ τὴν ἅλωσιν τῆς Πόλης ὡς σήμερα καλλιέργησαν τὰ γράμματα καὶ τὶς καλὲς τέχνες.

Φιλοδόξησε ἡ συντακτικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἔργου νὰ παρουσιάση μιὰ δουλειὰ μεθοδικήν, ἀμερόληπτη καὶ κριτική.

Ὁ κ. Παπακωνσταντίνου στὸν ὁποῖον ἀνατέθηκε ἡ συγκένωρωση καὶ ταξινόμιση τῆς ὕλης, ἡ ἐπιμέλεια δηλαδὴ τῆς σύνταξης εἶναι γνωστὸ ὅτι δούλεψε ἐντατικὰ καὶ εὐσυνείδητα. Ἔγινε ἡ ψυχὴ τῆς ἀκριβῆς καὶ δύσκολης αὐτῆς λεξικογραφικῆς κατάρτησης, ἔγινε ὁ μοχλὸς τῆς κινήσεως τοῦ βαρειοῦ αὐτοῦ ἐγκυκλοπαιδικοῦ κολοσσοῦ.

Ὁ πρῶτος τόμος, ὡστόσο δὲν στάθηκε δυνατὸν νὰ ἀπαλλαγῇ ὡρισμένων ἀδιακρισιῶν, ἀποτελέσματος σπουδῆς στὴν ἔκδοση καὶ ἐλλείψεως ἀπαραιτήτου συντακτικοῦ προσωπικοῦ. Ἀκόμη καὶ ἐλλείψεως πρωτοβουλίας στὸ ζήτημα τῆς ἀξιολογικῆς κατατάσεως κάθε ὀνόματος. Ἀφιερώθηκαν 12 μόνον γραμμὲς γιὰ τὸν Χρ. Ἀγγελομάτη καὶ 7 ὁλόκληρες γιὰ τὸν νεοφανῆ Χίο ποιητὴ Ἀγγουλέ. Τὰ ποιήματα τοῦ Ἄγρα δὲν ἦσαν καὶ τὰ καλλίτερά του. Ὁ Κώστας Ἀθάνατος ἀξιώθηκε 5 μόνο ἀράδες καὶ ὁ Ν. Ἀϊβαλιώτης 5 ὁλόκληρες. Μποροῦσε νὰ βρεθῇ ἕνα μικρότερο ἀπὸ 9 1)2 σελίδες διήγημα τοῦ Λουκῆ Ἀκρίτα. Γιατί, τί θὰ γίνῃ παρακάτου ὅταν φτάσουμε στὸν Καρκαβίτσα, τὸν Βουτυρᾶ, τὸν Θεοτόκη, τὸν Μυριβήλη, τὸν Κόντογλου, τὸν Καστανάκη, τὸν Βενέζη καὶ τοὺς πολλοὺς—πάρα πολλοὺς κατοπινοὺς διηγηματογράφους μας;

Εἶναι παρατ ρήσεις καὶ σχόλια ποὺ γίνονται ὄχι γιὰ νὰ σταθοῦν ψόγος στὴν ἐπίπονη ἐργασία τοῦ συντακτικοῦ ἐπιτελείου τῆς ἐγκυκλοπαιδείας καὶ στὸν πολύτιμο καὶ εὐσυνείδητο καὶ σοφὸ κ. Παπακωνσταντίνου, ἀλλὰ γιὰ νὰ ὑποδείξουν κάποια ἀπρόοπτα τῆς βίας καὶ ἄτοπα ποὺ ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώστης τὰ βρίσκει ἀπὸ τὴν πρώτη ματιὰ ποὺ θὰ ρίξῃ στὸ σοβαρὸ αὐτὸ ἔργο, ξεφυλλώντας το.

ΜΙΧ. ΧΛΝΝΟΥΣΗΣ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Κ. ΜΕΡΜΗΓΚΑ : Ὁ «Φάουστ» τοῦ Γκαῖτε

(Ἔμμετρη μετάφραση).

Ὅσο κι' ἂν προσπαθήση κανένας, ποτὲ δὲν θὰ βρῆ τὸ λόγο γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ κ. Μέρμηγκας, διέθεσε τόσον κόπο (καὶ τόσα ἔξοδα) γιὰ τὴ μετάφραση καὶ τὸ τύπωμα τοῦ Φ ά ο υ σ τ τοῦ Γ κ α ῖ τ ε. Γιατὶ ἡ μετάφραση ἑνὸς τέτοιου ἔργου, ἂν δὲν ἐξυπηρετῆ ἕνα βαθύτερο σκοπὸ, δηλαδὴ νὰ χαρίση ὅσο τὸ δυνατὸ ἀρτιώτερα τὸ γκαιτικὸ ἀριστούργημα, τότε δὲν ἔχει κανένα νόημα καὶ καμμιὰν ἀποστολή. Συγκεκριμένα τοῦ Φ ά ο υ σ τ, πέντε, ἑκτὸς ἀπὸ τὴ μετάφραση τοῦ κ. Μέρμηγκα, ὡς τώρα, ὑπάρχουν στὴν ἑλληνική, μεταφράσεις. Οἱ τρεῖς κυκλοφόρησαν σὲ διάστημα μιᾶς διετίας (τοῦ Στρατήγη καὶ τοῦ Προβελέγγιου στὰ 1887 καὶ τοῦ Ἀλ. Ραγκαβῆ στὰ 1889) κι' οἱ ἄλλες δυὸ μεταγενέστερα, στὸ διάστημα πάλι μιᾶς διετίας (τοῦ Μάρκου Αὐγέρη στὰ 1914 καὶ τοῦ Χατζόπουλου στὰ 1916). Ἀπ'αὐτές, τοῦ Στρατήγη εἶναι χωρὶς ἀξία, γλωσσικὰ ἀκατάστατη· τοῦ Προβελέγγιου εἶναι πολὺ ἀνώτερη ἀπὸ τὴν προηγούμενη κι' ἔχει καὶ κάτι ἀπὸ τὸ προσωπικὸ ὕφος ποὺ ὑπάρχει στὰ πρωτότυπα ποιήματα τοῦ μεταφραστῆ, σὲ γλώσσα μεταβατικὴ ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα στὴ δημοτική· τοῦ Ραγκαβῆ ἄγονη, ἀλλ' ὡς τόσο ἔχει τὴ σφραγίδα τῆς ἐπιμελημένης προσπάθειας ἐπειδὴ ὁ μεταφραστὴς προσπάθησε καὶ στὸ ἴδιο μέτρο ν' ἀποδώση τοὺς στίχους κι' ἀκόμα φρόντισε οἱ στίχοι νἀναι ἰσάριθμοι μὲ τοὺς στίχους τοῦ πρωτότυπου· τοῦ Μάρκου Αὐγέρη, στὸ πεζό, σὲ δημοτικὴ ἀνώμαλη κάπως· καὶ τέλος ἡ ἐξαιρετικὴ μετάφραση τοῦ Κ. Χατζόπουλου εἶν' ἕνα ἀπὸ τὰ λίγα μεταφραστικὰ κειμήλια στὴ νεοελληνικὴ καὶ συνδυάζει τὴ χάρη τὴν ποιητικὴ μὲ τὴν ἐπιβλητικότητα τῶν νοημάτων. Ὅλες αὐτὲς εἶναι μεταφράσεις τοῦ πρώτου μέρους τοῦ Φ ά ο υ σ τ. Δὲν ὑπάρχει ὅμως καμμιὰ μετάφραση στὴν ἑλληνικὴ τοῦ δεύτερου Φ ά ο υ σ τ, ἑκτὸς ἀπὸ τὴ μετάφραση τῆς «Ἑλένης», καμωμένην ἀπὸ τὸν κ. Θρ. Σταύρου, ποὺ ἀποτελεῖ τὴν τρίτη, ἀπὸ τὶς πέντε, πράξη. Ἡ μετάφραση αὐτὴ τοῦ κ.Σταύρου, ἂν καὶ ὑστερῆ πολὺ ἀπὸ τοῦ Χατζόπουλου, ὡς τόσο ἔχει πολλὰ προτερήματα, τέτοια ποὺ, ἂν ὁ κ.Σταύρου ἀποφάσιζε νὰ μεταφράσει καὶ τὶς ἄλλες τέσσερες πράξεις, θὰ εἴχαμε ἔτσι ὅλο τὸν Φ ά ο υ σ τ μεταφρασμένο στὴν ἑλληνικὴ ἀπὸ τὸν Χατζόπουλο ἀριστοτεχνικὰ κι' ἀπὸ τὸν κ.Σταύρου ἀξιόλογα.

Ὅπως ὅμως τώρα ἔχουν τὰ πράγματα, κεῖνος ποὺ θὰ φιλοδοξοῦσε νὰ μεταφράση τὸν Φ ά ο υ σ τ θἄπρεπε ἢ νὰ μεταφράση τὸ δεύτερο μέρος, γεμίζοντας ἔτσι τὸ κενὸ ποὺ ἄφησε ὁ Χατζόπουλος ποὺ τὸ πρῶτο μόνο μέρος μᾶς ἔδωσε ἢ ἂν ἀποφάσιζε νὰ τὸν μεταφράση ὁλόκληρο θἄπρεπε νἄχει πάντα ὑπ' ὄψη του πῶς προηγήθηκε ἡ ἐξαιρετικὴ μετάφραση τοῦ Χατζόπουλου—κι' αὐτὴν θἄπρεπε νὰ ξεπεράση.

Ἀλλὰ ὁ κ. Μέρμηγκας γιὰ τίποτ' ἀπ' αὐτὰ δὲν ἐνδιαφέρθηκε, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸν πρόλογό του, ποὺναι γραμμένος μὲ κάποια προχειρότητα.

Κι' ἂν στέκομαι στὸν πρόλογο αὐτό, τὸ κάνω ὄχι γι' ἄλλο λόγο, παρὰ μόνο γιατί ὁ πρόλογος αὐτὸς μὲ ἀπαλλάσσει ἐντελῶς σχεδὸν ἀπὸ τὴ δυσκολία στὴν ὁποία βρίσκομαι, ἀτενίζοντας τοὺς ἐξεζητημένους καὶ πλαδαροὺς στίχους τοῦ μεταφραστῆ. Γιατὶ ἐνῶ μὲ τὸν πρόλογό του ὁ κ. Μέρμηγκας ἐπιχειρεῖ νὰ δικαιολογηθῆ γιὰ τὸ πῶς ὠθήθηκε στὴν ἔμμετρη μετάφραση τοῦ Φ ά ο υ σ τ, μένει ὡς τόσο πιὸ ἀδικαιολόγητος ἀπὸ ὅσο θὰ περίμενε κανένας κι' ἀκόμα ἀποβαίνει πιὸ ὑπεύθυνος, ἀφοῦ δείχνεται ὄχι μόνον ἀδέξιος στιχουργὸς ἀλλὰ κι' ἀποκαλύπτει πῶς ἡ ἐργασία του εἶναι, ἑκτὸς ἀπὸ τ' ἄλλα, καὶ ἀποτέλεσμα λανθασμένων γλωσσικῶν καὶ αἰσθητικῶν γενικώτερα ἀντιλήψεων. Καὶ εἶν' εὐτύχημα βέβαια ὅτι ὁ κ. Μέρμηγκας ὁμολογεῖ στὸν πρόλογό του ὅτι ἔκανε τὴ μετάφραση «δυσαρεστῶν τὴν ποιητικὴν χάριν». Τὸ λάθος του ὅμως εἶναι ὅτι ἐξέδωκε αὐτὴ τὴν ὀγκώδη ἐργασία ποὺ δὲν ὑπῆρχε κανένας λόγος νὰ ἰδῆ τὸ φῶς. Καὶ τὸ χειρότερο ἀπ'ὅλα ἀκόμα εἶναι ὅτι μὲ τὸν πρόλογό του βγῆκε νὰ ὑποστηρίξη πράγματα τόσο τετριμμένα κι' ἀστήρικτα, ὥστε ἴχνος δικαιολογίας νὰ μὴ χωράη. Εἶναι ἀκατανόητο αὐτὸ ποὺ λέει, ὅταν θέλει νὰ χαρακτηριστῆ ἡ ἔκδοσή του «ὡς προσπάθεια πρὸς ἑλληνικὴν ἔκφρασιν τῆς ὑποκειμενικῆς μου ἀντιλήψεως τοῦ ἔργου τούτου». Ἕνα ἔργο, ὅπως ὁ Φ ά ο υ σ τ, δὲ δίνει λαβὴ στὸ μεταφραστὴ νὰ κάνη στὴν ἀπόδοσή του ἐπεμβάσεις, ἐπειδὴ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς ποιητικῆς μεγαλοφυΐας κι' εἶναι ἕνα τελειωμένο, αὐστηρὰ τελειωμένο, ἔργο. Ἐπιτρέπει βέβαια πολύπλευρες ἐξετάσεις, ἐπιδέχεται ξένα στοιχεῖα στὴν ἑρμηνεία του, ἀλλὰ αὐτὸ τότε λέγεται ἀνάλυση, ποὺ εἶναι βέβαια καὶ ἐπιβεβλημένη καὶ διαφωτιστικὴ σὲ ἔργα συμβολικὰ καὶ πολυμερῆ ὅπως ὁ Φ ά ο υ σ τ. Τὸ νὰ θέλη ὅμως ὁ κ. Μέρμηγκας, διαθέτοντας μόνο ἄκουψη στιχοπλοκὴ, νὰ παρεισαγάγη ὑποκειμενικὴ τάχα προοπτικὴ στὸν Φ ά ο υ σ τ, φαίνεται καὶ ὑπερβολικὸ καὶ ἐντελῶς ἀνεξήγητο. Μποροῦσε ὁ κ. Μέρμηγκας νὰ γράψη μελετήματα φιλοσοφικὰ γιὰ τὸν Φ ά ο υ σ τ καὶ μ' ἐπιτυχία μάλιστα, ἀφοῦ εἶναι γνωστὴ ἡ φιλοσοφικὴ κατάρτιση τοῦ κ. Μέρμηγκα κι' ἡ εὐρύτητα καὶ πολυμέρεια τῆς μορφώσεώς του. Τέτοια ἐπιτυχημένη προσπάθεια ἔκαμε στὸ μεταξὺ ὁ κ. Μέρμηγκας στὴν ἐμπεριστατωμένη μελέτη του « Ὁ Γ κ α ῖ τ ε ὡ ς ἐ π ι σ τ ή μ ω ν ». Ὅμως τὸ μεταφραστικὸ ὁλίσθημα τοῦ κ. Μέρμηγκα γίνεται πιὸ ἀσυγχώρητο, ὅταν χωρίζει ἀπὸ τὴν «ποιητικὴν χάριν» τὴν «νοητικὴν ἀπαίτησιν», ὅπως λέει, κι' ὅταν ζητάει ἡ μετάφρασή του νὰ διαβαστῆ ὡς «ἐπιστημονικὸν (φιλοσοφικὸν) μᾶλλον ἢ κοινὸν ποιητικὸν ἔργον». Αὐτὴ εἶν' ἀκριβῶς ἡ παραστρατημένη, ἡ ἐπιστημονικὴ δῆθεν ἀντίληψη τεῦ ποιητικοῦ λόγου, ὁ τόσο ἀψυχολόγητος χωρισμὸς τοῦ ποιητῆ ἀπὸ τὸν ἐπιστήμονα, ποὺ δὲν τὸν κάνει μόνο ὁ κ. Μέρμηγκας ἀλλὸ καὶ ἄλλοι ποὺ ὅμοια μ' αὐτὸν φρονοῦν σχετικὰ μὲ τὸ ζήτημα αὐτό. Θἄπρεπε ὅμως νὰ μὴ ξεχνάη ὁ κ.Μέρμηγκας ὅτι, ὅταν πρόκειται γιὰ τὸν Γκαῖτε,δὲν μποροῦμε νὰ ἐξαίρουμε τὸν φιλόσοφο ἀγνοώντας τὸν ποιητή. Πρὸ παντός, ὁ Φ ά ο υ σ τ εἶναι ποιητικὸ ἀριστούργημα. Ἡ φιλοσοφία τοῦ ἔργου εἶναι ὑποταγμένη στὴν ποίηση. Αὐτὸ ἄλλωστε εἶν' ἐκεῖνο ποὺ λέγεται μεγαλωσύνη στὴν ποίηση τοῦ Γκαῖτε. Ἀποσπώντας τὸν Φ ά ο υ σ τ ἀπὸ τὸν ποιητικὸ λόγο καὶ ξεχωρίζοντας τὸ νοητικό του μέρος, τὴ φιλοσοφία του, δὲν κάνουμε τίποτ' ἄλλο παρὰ ν' ἀσεβοῦμε στὴ μνήμη τοῦ Γκαῖτε. Ὁ Φ ά ο υ σ τ ἐμπνέεται ἀπὸ τὸ λαϊκὸ δρᾶμα, ἀπὸ τὴ λαϊκὴ παράδοση, καὶ θίγει τὰ σπουδαιότερα προβλήματα τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. Προέρχεται ἀπὸ τὴν πηγὴ ἐκείνη, ὅπου ταυτίζεται ἡ ποίηση κι' ἡ ἐπιστήμη κι' ὅπου ὅλα εἶναι ἄδιαχώριστα. Τὸ ἔργο κυμαίνεται ἀπὸ τὴν ζωϊκὴ φθορὰ ποὺ τὴν ἐκπροσωπεῖ ὁ Μεφιστοφελὴς ὡς τὴν ἀναζήτηση τοῦ ἰδανικοῦ ποὺ τὴν ἐκφράζει ὁ Φάουστ. Ἀπὸ τὴν ἁρμονία τοῦ γειτονικοῦ ναοῦ ὑψώνεται στὴν ποίηση τοῦ οὐρανοῦ. Ἀπὸ τὴν ὑλικὴ ἡδονὴ ὡς τὴν ἀγνότητα τὴν ἀνέφικτη. Εἶναι μιὰ διαρκὴς ἀνάταση ἀπὸ τὴν καθημερινότητα πρὸς τὶς αἰώνιες ἀξίες. Τὸ πλησιάζουμε, πρὸ παντός, μὲ τὸν θαυμασμὸ καὶ τὴν ἔκσταση κι' ὄχι μόνο μὲ τὸν ἐπιστημονικὸ νοῦ ποὺ ἀπαιτεῖ ὁ κ. Μέρμηγκας. Ὁ τέτοιος ἐπιστημονικὸς νοῦς, σὲ μεγαλουργήματα ὅπως ὁ Φ ά ο υ σ τ, ὑποτάσσεται στὴν πνευματικὴ ἀπόλαυση καὶ τὴν συμπληρώνει καὶ τὴν συνθετοποιεῖ, ποτὲ ὅμως δὲν μένει τόσο ἀνεξάρτητος ὥστε νὰ θυμίζη μόνο τῆς φιλοσοφικῆς θεωρίας τὴ μελέτη. Γιατὶ τοῦ Γκαῖτε ἡ θεωρία ὑπῆρξε ἄλλη. Εὕρωστη φύση, ὅπως ὁ ἴδιος τὸ λέει κάπου, τοῦ ἀποκαλύφτηκε ἡ ἐπιστήμη, χωρὶς νὰ τὴν ἀναζητήση μόνο μὲ τὴ στενὴ ἐπιστημονικὴ ἄσκηση. Ὑπῆρξε ἕνα ἀπὸ τὰ ποιητικὰ φαινόμενα ποὺ τὸ ἔργο τους, ρεαλιστικὸ καὶ συμβολικὸ, φωτεινὸ ἀλλὰ καὶ στὴν ἀλληγορία του σκοτεινό, εἶναι πρῶτ'ἀπ' ὅλα δηλωτικὸ τῆς ἀνεξάντλητης ποιητικῆς βακχείας, πρὸς τὴν ὁποία γέρνουν ὅλα, ἐπιστημονικὴ γνώση, φιλοσοφικὴ θεωρία, ἐρευνητικὴ σκέψη, κι' ἀποτελοῦν παράγοντές της μόνο, ποὺ εἶν' ἀνίκανοι νὰ τὴν ὑπερβάλουν. Μὲ τὴν ἐπιστημονικὴ θεώρηση καὶ ἐποπτεία τοῦ κ. Μέρμηγκα τίποτ' ἄλλο δὲν κατορθώνεται παρὰ μόνο ἡ ἀνώφελη διάσπαση τῆς δημιουργικῆς ἑνότητας τοῦ ἔργου.

Ἀποφεύγω νὰ τοὺς χαρακτηρίσω τοὺς στίχους τοῦ κ. Μέρμηγκα. Τοὐλάχιστο, ἂν ἀρκιόταν στὴ μετάφραση σὲ πεζὸ τοῦ Φ ά ο υ σ τ, θὰ μποροῦσε ν' ἀποσπάση τὴν ἐπιείκεια τοῦ ἀναγνώστη—πρᾶγμα ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ γίνη τώρα. Ὁλόκληρο δειγματολόγιο φραστικῆς ἀκομψίας καὶ ἀπειρίας τοῦ στίχου θ' ἀποτελοῦσε κι' ἡ πιὸ βιαστικὴ σταχυολόγηση ἀπὸ τὴν ἔμμετρη μετάφραση τοῦ κ. Μέρμηγκα. Ὑπάρχουν λ. χ. στίχοι ποὺ δὲν τοὺς στεγάζει κανένα μέτρο. Ἀπὸ ἀδυναμία στιχουργική, στίχοι δεκαπεντασύλλαβοι ἀποβαίνουν δεκαοκτασύλλαβοι κι' ἄλλοτε δωδεκασύλλαβοι. Ἡ δημοτική, ἡ καθαρεύουσα καὶ ἡ μικτή, ἀδελφωμένες ἄτοπα, χορεύουν στραβοπατώντας. Ἰδοὺ στίχος :

Τὸ κράτος τώρα τό μισὸ εὑρίσκεται ἐν διαλύσει.

Ἡ ἔκφραση ἀκαλαίσθητη καὶ ἀντιποιητική :

Ὡραῖος εἶναι βέβαια, λεπτὸς ὄχι καὶ τόσον.

Οἱ ὁμοιοκαταληξίες θυμίζουν αὐτοσχέδιους παιδικοὺς στίχους :

Ὁ ὕπνος ἤτανε βαρύς, δὲν θὰ ξυπνήσει πάλιν
καὶ μιὰ εὐτυχία ὁ ὕπνος της ἦταν γιὰ μᾶς μεγάλη.

Ἡ αὐτὴ ἀπ' τὶς πολλὲς τέτοιες :

Ἠξεύρω ποὺ εἶμαι τώρα
στοῦ Πέλοπος τὴν χώραν.

Συχνότατα ὁ στίχος ἀποβαίνει ἐντελῶς πτωχοπροδρομικός :

Πιάστε τὰ ἐργαλεῖα σας, ἀξίνην καὶ τὸ φτυάρι.

Ὕστερα, αὐθαίρετες μεταβολὲς στὶς καταλήξεις τῶν λέξεων, ἄλλοτε πρὸς τὴν δημοτικὴ κι' ἄλλοτε πρὸς τὴν καθαρεύουσα, καταπληκτικὰ ἄστοχες, ὑπάρχουν σχεδὸν σ' ὅλες τὶς σελίδες. Λέξεις δημοτικὲς παίρνουν πολιτογράφηση στὴν καθαρεύουσα μὲ τὴν εὐκολία ἑνὸς τελικοῦ ν καὶ παραμορφώνονται καὶ χάνουν ὅλη τὴ δροσιὰ ποὺ τοὺς δίνει ἡ λαϊκὴ λαλιά. Παραδείγματα θὰ εἴχαμε ἕνα σωρό, ὅπως λ. χ. τὴν σαπίλαν (ἡ λέξη εἶναι λαϊκώτατη καὶ δὲ μπορεῖ νὰ κλιθῆ ὅπως μιὰ λέξη τῆς καθαρεύουσας φυλάγοντας τὸ τελικὸ ν στὴν αἰτιατική), στὴν ἀγκαλιάν μου (ἀφοῦ ἡ πρόθεση ἑνώθηκε μὲ τὸ ἄρθρο, δὲ μπορεῖ ὕστερα στὸ οὐσιαστικὸ νὰ φυλᾶμε τὸ τελικὸ ν ὅταν ἡ ἑπόμενη λέξη δὲν ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν), τὸ ἰδικόν μου (ἡ λέξη ἔγινε ἀφοῦ ἀποβλήθηκε τὸ ι τῆς πρώτης συλλαβῆς της, ὕστερα ὅμως τὸ τελικὸ ν δέν ἔχει θέση πιὰ) κ. λ. π. κ. λ. π.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ὀρθογραφία τῆς δῆθεν δημοτικῆς τοῦ κ. Μέρμηγκα εἶναι κάπως ἀλλόκοτη γιὰ τὴν ἐποχή μας. 'Αλιεύω μερικὲς λέξεις (τ' ἀκούς, τὸ 'χομεν, θἄλθῃ, 'βρίσ' τε, 'ξαπλώσ' τε, στὴ βρύσι', πάλι', τὴν 'λίγη, τὴν τόση'. . .) Ἡ τέτοια γραφὴ τῶν λέξεων εἶναι πολὺ τραβηγμένη κι' ἄσκοπη ὥστε πιὰ ν' ἀποτελῆ ἀνορθογραφία καὶ μάλιστα πολὺ ἀποτυχημένη.

Ὅσο γιὰ τ' ἄλλα γνωρίσματα τοῦ στίχου, οἱ χασμωδίες, οἱ ἄτοπες συνιζήσεις, τὰ ἀνεσαρμονικὰ φαινόμενα, ἡ ἔλλειψη ρυθμοῦ, τὰ ἄπρεπα χωρίσματα τοῦ στίχου τὰ κακόηχα μετατοπίσματα τῶν τόνων, τὰ αὐθαίρετα κολοβώματα τῶν λέξεων κ.λ.π. εἶναι ἄπειρα καὶ σὲ κάθε σελίδα.

Ἔτσι λοιπόν, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀποτυχημένη μετάφραση τοῦ κ. Μέρμηγκα, μένει πάλι, ὅπως εἶχε καὶ πρίν, ἄλυτο καὶ ἐκκρεμὲς τὸ ζήτημα γιὰ τὴ μετάφραση τοῦ δεύτερου μέρους τοῦ Φάουστ στὴ νεοελληνική. Ἀναμένεται ὁ ἀντάξιος συνεχιστὴς τοῦ Χατζόπουλου, ποὺ θὰ ὁλοκληρώση τὸ ἔργο ποὺ ἐκεῖνος μὲ θαυμαστὴ ἐπιτυχία ἄρχισε. Στὸν κ. Μέρμηγκα ἀνήκει ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἀναγνώριση πὼς κοπίασε καὶ προσπάθησε κι' ἐργάστηκε μ' ἐπιμέλεια καὶ ζῆλο. Αὐτὸ κανένας δὲν πρέπει νὰ τοῦ τὸ ἀρνηθῆ.

Θ. ΞΥΔΗΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Β. ΛΙΑΣΚΑΝ : Τὰ παράπονα σας δίκαια, μὰ μεσολάβησαν τόσα ἐν τῷ μεταξύ.

ΜΥΡΑ ΑΛΟΗ : Τὰ τραγούδια σας ἔχουν κάποια ἐκζήτηση· στεῖλτε μας ἄλλα· ξέρουμε πῶς ἔχετε καλίτερα.

Γ. ΣΟΥΛΟΝ : Σᾶς ἀπαντοῦμε προσωπικῶς.

Ο. ΠΕΡΑΝΘΗΝ : Δημοσιεύεται.

Μ. ΛΥΓΙΖΟΝ : Δημοσιεύεται.

Φ. ΠΑΣΧΑΛΙΝΟΝ. Στεῖλτε μας κάτι ἀνέκδοτο.

Γ.ΠΛΠΑΓΙΑΝΝΗΝ. Δημοσιεύεται.

Τ. ΓΕΡΑΛΑΝ. Στεῖλτε τα στὰ λαϊκὰ περιοδικά. Ἐκεῖ εἶναι ἡ θέση τους.

Γ. ΠΕΠΠΑΝ.Μὴ στέλνετε τόσα πολλὰ· τὶ θὰ τὰ κάνωμε;

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

«Μακεδονικὲς Ἡμέρες». «Νέα Ἑστία», «Κύκλος», «Νέα Γράμματα», «Κρητικὲς Σελίδες», «Ἄγγ. Δόξα», «Ἀπόψε στῆς 8 1)2», «Γιάννη Σκαρίμπα», «Μαριάμπας».

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΝΑΕΡΙΩΝ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ Α. Ε.

ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ἀθῆναι — Θεσσαλονίκη

Ἀθῆναι — Ἀγρίνιον — Ἰωάννινα

ΑΥΘΗΜΕΡΟΝ ΚΑΙ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΣ

Ἑλλὰς—Βουλγαρία—Γιουγκοσλαυία—
—Οὐγγαρία—Αὐστρία—Γερμανία

Ἑλλὰς—Γερμανία—Ὁλλανδία—Ἀγγλία

Ἑλλὰς—Γερμανία—Σουηδία

Ἑλλὰς—Αὐστρία—Ἑλβετία

Ἑλλὰς—Ἀλβανία—Ἰταλία

Ἑλλὰς—Ἀλβανία Πολωνία

(Διὰ τῶν Ἑταιριῶν: Ἑλληνικῆς, Γερμανικῆς,
Ἑλβετικῆς, Ἰταλικῆς, Πολωνικῆς)

Πληροφορίαι παρὰ τῷ Πρακτορείῳ τῆς Ἑταιρίας (Βουλῆς 7)

Τηλέφ. 21.993 καὶ εἰς ὅλα τὰ Γραφεῖα Ταξειδίων.